București

Sfarmă-piatră

Director: Al. Gregorian   Redacția și Administratia: Str. Domnita Anastasia, 16. — S. I   Telefon 3.76.05

47
BIBLIOTECA CENTRALA „ASOCIAȚIUNII" SIBIU

Gib. I. Mihăescu

CONSACRAREA

Ziua de 11 Octombrie 1936 va rămâne un eveniment unic în desfășurarea ideii românești. Manifestația, care n'a mai putut să încapă în Arenele Romane și s'a revărsat clocotitoare peste întreg Parcul Carol, e ca proporții cea mai mare din câte se cunosc până astăzi. Dincolo de grupări și de partide, dar organizați perfect în grupări și în partide, românii s'au adunat să celebreze un luptător care, neaparținând niciunei fracțiuni, are privilegiul rar de a fi al nostru, al tuturor, și să consacre un ziar.

„Universul" d-lui Stelian Popescu a fost consacrat în această zi ca organ al românismului. Toate categoriile funcționale ale societății noastre, dela savanți și cărturari până la meseriași, muncitori și țărani, înfrățite sub cupola spirituală a Bisericii, s'au adunat acolo și, contopite într'un entusiasm fără margini, au dat proporții uriașe acestei consacrări. In nicio altă țară din lume nu se cunoaște o manifestație asemănătoare. Și nici la noi nu s'a cunoscut până ieri. Românul era el însuș deprins să-și zeflemisească făclierii gândului atâta vreme cât trăiesc și să-i celebreze numai dupăce i-a culcat în morminte.

Ce cuvinte de satisfacție am putea găsi pentru a sublinia această fundamentală răsturnare de mentalitate și această intronare pe ruinele ei a spiritului nou? Căci numai un spirit nou, cu desăvârșire nou, era în stare să se tălăzuiască din sute de mii de piepturi în jurul unui luptător viu și a unui ziar care încarnează crezul și destinul acestei țări.

Eram deprinși până ieri să ne vedem fiecare de măruntele noastre treburi și să lăsăm marile probleme ale vieții naționale pradă în mâna tuturor netrebnicilor improvizați conducători. Eram deprinși să dormităm într'o toleranță egală cu lașitatea și cu dezertarea, în timp ce veneticii se organizau într'un vast și criminal parazitism peste vlaga acestui neam. Eram deprinși să îndurăm până la nesimțire toată infernala acțiune de falsificare a sufletului românesc, pornită de acești venetici și toată spurcarea din partea lor a tot ce e mai sfânt pentru inimile noastre românești. Eram deprinși să vedem batjocorit și terfelit în noroiu pe orice român care să ridica în politică, în cultură, în presă, pentru a denunța crimele veneticilor și pentru a demasca instăpânirea lor în averea țării și în așezămintele neamului nostru.

Ovreiul nu se mulțumește cu pâinea de toate zilele în țara unde e tolerat. Sălbatica lui poftă de bani și de dominație nu cunoaște limite. El devine imediat caricaturistul diabolic, blasfematorul și falsificatorul a tot ce constituie forțele sacre și specifice, crezul și idealurile neamului care îl tolerează. Insensibil la ideea de respect și de recunoștință, el e fermentul vigilent și efectiv al tuturor acțiunilor de distrugere a rezistenței tale, de înjosire a demnității tale, de depravare a moravurilor și a datinelor tale, de descurajare a elanurilor tale, de ridiculizare a cerințelor și a eroismelor tale de nimicire a bărbaților în care se întrupează duhul tău de protest și de reacțiune. Presa ovreiască e instrumentul acestei înverșunări feroce a negației și a dărăpănării noastre.

Noi românii n'am asistat indiferenți la acest imens sacrilegiu iudaic, ci am participat la el decenii dearândul acceptând ca directive ideile talmudice ale presei evreești, aplaudând ca pe niște eroi pe tâlharii dintre noi galvanizați de ea cu prestigiu și râzând împreună cu târtanii de exponenții curagioși ai protestului și a conștiinței românești. Am fost în toată această vreme complicii inconștienți ai evreilor la decăderea noastră și la rdicarea lor.

Spiritul nou a izbucnit ca o vijelioasă reacțiune împotriva propriei noastre turpitudini de ieri și împotriva veneticului lipsit de respect, care a luat ospitalitatea ca un drept al lui și toleranța ca o prostie fără hotar. Universul, care e cel mai mare organ de presă națională, a fost în toată această vreme afirmația permanentă a suveranității românești și protestul permanent, pe cât de civilizat, împotriva monstruosului fel iudaic de a înțelege și de a exploata ospitalitatea și toleranța noastră. Pentru această atitudine de bărbăție și demnitate însângerate, el a devenit ținta celor mai îngrozitoare atacuri ale presei evreești. Obișnuiți cum erau cu trândăvia noastră de spirit și nebănuind măcar că s'a schimbat ceva în resorturile noastre sufletești, târtanii penelor de gâscă au deslănțuit astă primăvară, îndeosebi, o campanie fără precedent prin violența ei sălbatică împotriva directorului Universului. Gârlă au curs abjecțiile insultelor, izvorîte din perversitatea cunoscută a unei rase degenerate și conduse de gândul sadic că, distrugând un român și compromițând un ziar, vor doborî la pământ marele curent de regenerare națională și, odată cu el, forța de a reacționa împotriva dominației iudaice.

Dar tocmai când au crezut că au în față un singur om, s'au pomenit cu o țară întreagă, ridicată ca un masiv de munte gata să strivească orice ticăloșie și să curme orice cutezare de batjocură ce ni se azvârlea. In ruguri simbolice, aprinse dela o margine la cealaltă margine a României, indignarea și revolta românească au prefăcut în fum și în scrum foile infamiei ovreești. Puțin a lipsit ca această ridicare a noului spirit naționalist să se transforme într'una din acele răzbunări catastrofale pe care le cunoaște bine istoria iudaismului. Românul a știut să se stăpânească și să salveze măsura. A dat numai un avertisment și o sugestie. A trâmbițat o chemare la realitate. A reamintit jidovului unde se găsește. De-acum încolo e în joc pielea lui inteligentă să priceapă sau nu...

Dar acea volbură a revoltei a îmbrățișat cu mii de brațe pe luptătorul lovit. D. Stelian Popescu și colaboratorii săi s'au simțit atunci înconjurați de vijelia unei solidarități românești unanime. Fenomenul acesta rupt brusc din nepăsarea noastră proverbială, e semnul grăitor al spiritului nou ce suflă peste țară. Am încetat să râdem inconștienți împreună cu târtanii la batjocorirea a tot ce avem mai vrednic și mai reprezentativ între noi. Căutați geneza sărbătorii fără asemănare, ce s'a desfășurat Duminică 11 Octombrie, în sentimentul de solidarizare a neamului nostru cu cel mai vajnic exponent de presă al intereselor lui permanente. Semnul e nou, semnul e bun. Nu acel sfert din populația Capitalei, care a celebrat și aclamat la Arenele Romane pe d. Stelian Popescu, ci milioanele de români din orașe și sate au consacrat, printr'un act de-o măreție fără precedent în istoria presei și a politicei noastre, ziarul Universul ca organ autorizat al românismului. „Ziarul domniei tale e ziarul nostru" a grăit Biserica, în tunetele de aprobări delirante ale mulțimii, prin rostul Părintelui Patriarh Dr. Miron Cristea, care prezida imensa solemnitate.

In momentul acela d. Stelian Popescu ar fi putut să facă orice ar fi voit. Un singur semn — și Capitala ar fi fost un incendiu. Un singur cuvânt, — și cârma statului i-ar fi căzut în mână. Omul însă s'a dovedit incomparabil mai înțelept decât bănuiseră înspăimântații cari atribuiau acestei solemnități intenții revoluționare. Cuvântarea sa, pe care ați citit-o a doua zi în „Universul", a fost un monument de îndrăzneală, dar și de cumințenie politică. Omul nesfârșit aclamat a început prin a ne mustra. Fluviul de entuziasm ce-l scălda el nu l-a socotit suficient pentru o faptă mântuitoare. O zi de sărbătoare nu e tot una cu o zi de lucru. Două păcate ale firii noastre românești au fost îndeosebi obiectul criticei sale: toleranța și lipsa de stăruință:

„Cel dintâi defect este o toleranță fără margini, pe care mulți dintre cei cari au ajuns la conducerea vremelnică a Statului nostru o prezintă ca o calitate, dar care, în realitate, a contribuit la slăbirea puterii de rezistență a nației noastre față de încercările streine de cotropire sau de subjugare politică ori economică.

„Al doilea mare defect al neamului nostru este lipsa de stăruință în ceeace întreprindem, din care cauză atâtea bune intențiuni nu s'au putut transforma în realități, atâtea acțiuni utile, începute, nu au fost duse până la capăt".

Toleranța și lipsa de stăruință au fost poarta deschisă pentru năvala străinilor și câmpul liber pentru a fi acaparat. Finanța stăpânită azi de ei îi face să domine viața materială a Statului. Presa, pe care au pus mâna, îi face să domine și să falsifice sufletul țării.

Prin lipsa noastră de stăruință, marile reforme de caracter economic, cum a fost cea agrară sau conversiunea, în loc să sporească patrimoniul material al neamului nostru, au fost exploatate în profitul străinului. Miliardele portofoliului putred au salvat băncile ovreești pe seama contribuabilului nostru, în timp ce conversiunea a ruinat economiile românilor, de care guvernelor puțin le-a păsat. Industriile sunt cu 90 de procente în mâinile acelorași străini. Această imagine dură a vieții economice e rezultatul toleranței și a lipsei de tenacitate din partea guvernelor României, pe care d. Stelian Popescu le-a denunțat ca unelte și complice ale dominației evreești.

Aceleași defecte au îngăduit iudaizarea presei și a cărții. Parazitismul ziarelor evreești a fost înfierat în cuvinte ce vor rămâne memorabile: „Se vor desface într'o zi arhivele și lăzile secrete ale ministerelor și se va vedea din ce mijloace a trăit această presă. Eu nu voiu muri până nu voiu da pe față acest putregaiu".

Misiunea spiritului nou al naționalismului e aceea de a smulge „din mâinile veneticilor" patrimoniul material și patrimoniul cultural al României. Directorul Universului, angajat în această uriașă luptă de desrobire, e sigur că: „Incă un iureș și vom fi învingători".

Personal, am ascultat până azi sute de discursuri mai închegate sau deslânate ale luptătorilor naționaliști. Nu mi-a fost dat însă să aud o sinteză mai substanțială și mai dureroasă a înfrângerilor noastre, dar nici o formulare mai lapidară a obiectivelor luptei și o credință mai masivă în biruință. Discursul domnului Stelian Popescu, aclamat cu înflăcărare, e confesiunea de credință a luptătorului dârz și conștient de puterea pe care o deține și e programul Universului și al țării care se ridică solidară cu el în acelaș ideal. In vasta simfonie a serbării, el a pus un formidabil accent culminant și a deschis spre ziua de mâine perspetiva destinului, căruia toți ne-am închinat energiile.

La un semn al Bisericii, ne-am adunat împreună și, peste ceeace ne desparte, ne-am contopit sufletele și cuvintele în ceeace trebuie să ne unească permanent de-acum încolo. Printr'un act ce nu are asemănare nici în țară nici peste hotare, am consacrat Universul ca imagine a României luptătoare. Ne-am recunoscut crezul în cuvintele de piatră ale directorului sărbătorit. Și pentru el și pentru noi, s'a săvârșit un angajament sacru în spiritul nou care suflă peste țară. Atârnă de voința noastră îndrăzneață și statornică să consacrăm mâine în imaginea României luptătoare imaginea României biruitoare.

„Incă un iureș, și vom fi învingători"!

Nichifor Crainic

„UNIVERSULUI"

Salazar

Păcat că despre fenomenul portughez, despre dictatura catolică a lui Oliveira Salazar nu s'a scris decât o carte mediocră. Un fel de reportaj atos, căznit superficial și confuz de penița unui jurnalist dela gazeta din Lisabona „Diario de Noticias", nu ne spune mai nimic despre profesorul de finanțe Salazar dela Coïmbra despre acest adânc Blaise Pascal portughez, care a izbutit în patru ani să realizeze în peninsula Iberică miracolul unei alte Portugalii din carnea unui popor obosit de romantism, de aventuri, de revoluții și apăsat de o istorie fantastică, supraîncărcată de eroi, de legende și de cuceriri.

Numai prefața atât de agreabilă a lui Paul Valéry și profesiunea de credință a dictatorului însuși, așezate par'că anume în frunte ca să răscumpere niște pagini destul de slabe, vorbesc mai mult despre primul ministru al Lusitaniei.

Oliveira Salazar, a fost de meserie profesor universitar. Preda științele financiare la Universitatea din Coïmbra, iar în orele libere făcea exegeză creștină. A fost deputat și a asistat la o singură ședință a Camerei, ca să nu se mai înapoieze niciodată în Parlamentul democratic dela Lisabona. A fost apoi în 1926 împins cu sila, aproape arestat,. de un comitet revoluționar al ofițerilor, ca să primească ministerul de finanțe, unde n'a stat însă decât cinci zile, fiindcă a fugit în satul său natal, declarându-se bolnav. Doi ani mai târziu n'a mai putut invoca nici o scuză Salazar. Generalul Gomes de Costa, șeful revoluției, i-a ordonat să revină la conducerea visteriei republicei care luneca spre dezastru. S'a resemnat și, luându-și rămas bun dela studenții lui, profesorul a pornit din nou spre Capitală, ca la tăere... Il aștepta aci o muncă de rob, vraiștea din toate instituțiile statului și un buget dezastruos.

Portugalia era doborită de o criză profundă. Finanțele, administrația publică, moravurile politice, cultura, toate erau în descompunere, măduva Statului intrase în putrefacție, partidele svântase toate rezervele morale și materiale ale republicei portugheze; o țară desirată zăcea pe târgile istoriei aiurând în febra revoluțiilor, după splendorile din vremea regilor.

Pe fondul acesta de haos se proectează omul Oliveira Salazar, luminos și providențial.

După ani de roboteală între cifre, el fu chemat să ia în stăpânire conducerea efectivă a țării, fiind numit prim ministru în 1932. Nu ținuse până atunci nici un discurs, nu dăduse niciun interview. In afară de studenții din Coïmbra cari îi savurau prelegerile și de colegii lui, Salazar nu era cunoscut de nimeni în Portugalia, care îl chema totuși, ca salvator, după ce în primele luni de ministeriat îl urâse ca pe un monstru care venea să facă economii și, lucru ne mai pomenit, să echilibreze bugetul!

Investit cu imperiul dictaturei militare, profesorul rece și fără prieteni din provincie, a procedat dintru început la desființarea partidelor politice. Partidele și forțele oculte, a declarat el mai târziu lui Frédéric Lefèvre pentru „Les Nouvelles Literaires" au confiscat libertățile portughezului. Dictatura e singura forță în măsură să smulgă pe om de sub jugul puterilor ascunse, cari operează prin parlamentarism și prin marile trusturi economice. Dictatura are ca primă misiune să restabilească libertatea Statului și, prin aceasta, libertatea indivizilor. Căci, dacă Statul nu este superior tuturor, nu poate să existe libertate individuală. Libertatea este dreptul garantat. Statul definește Dreptul; dacă el nu e liber a-l face respectat, nu poate fi libertate.

Or, în regimul parlamentar, Statul nu este liber. Miniștrii sunt sclavii deputaților cari la rândul lor sunt la dispoziția comitetelor electorale ale căror casse sunt alimentate mai mult sau mai puțin direct și sunt manevrate mai mult sau mai puțin conștient de către concentrațiile economice sau de către oligarhiile financiare.

Aci, ocultele acestea nu ne pot manevra, pentrucă Statul e cel mai tare. Și oamenii sunt fericiți fiindcă sunt liberi.

Iată cum concepe și cum justifică Oliveira Salazar, regimul dictatorial.

Profesorul universitar de la Coïmbra e un artist cum sunt de altfel toți dictatorii moderni. El privește națiunea portugheză cu ochi de estetician și vertical. Vrea să facă din Portugalia o operă în care să se recunoască, să fie el perfect. Modelul moral al reformelor lui e sf. Evanghelie. Salazar e un creștin profund. E un mistic. Ordinea financiară, economică, politică, toate acestea sunt pentru el strâns legate de ordinea morală. Dar ordinea morală nu e nevoe să fie creiată de Stat. Asta nu intră în atribuțiile Statului. Ordinea morală există în creștinism. Aceasta diferențiază sensibil Salazarismul de Național-Socialism. Dictatura Salazariană e demofilă. Aci Salazar e maurassian și ține să fie foarte clar: nu democrație, dar demofilie.

O voință inflexibilă și o luciditate perfectă îl țin mereu atent pe dictator asupra tuturor problemelor naționale. Nimic nu scapă omului care se consideră în permanență în serviciul comandat al Patriei. De pe piscul moral unde se află, el are o viziune profundă asupra destinelor Lusitaniei și își cunoaște țara până în fundul măruntaelor.

Au atâtea defecte portughezii, și atâtea racile! Oliveira Salazar le recunoaște, dar ele pot fi, trebue vindecate, printr'o metodă care se poate chema educație pur și simplu sau cauterisaj moral, oricum.

Dar am greși total dacă am considera sistemul de gândire al dictatorului dela Lisabona osificat într'o fază mistică, redus la un monoideism eteric, evanghelic. Formațiunea lui spirituală este de o armonie geometrică. Onestitatea științifică se cunună în el cu humanismul desăvârșit. Salazar apoi, — am văzut aceasta din interview-urile ce i s'au luat în ultima vreme — discută ca un literat perfect informat, despre toate cărțile bune și serioase ale vremii. El cunoaște bine toate experiențele sociale ale epocii: comunismul, fascismul, național-socialismul. Din fascism a reținut corporatismul, pe care îl introduce acum în organizația Statului portughez, fiindcă găsește regimul instaurat de Mussolini cel mai moral, cu toate că nu e de acord cu anumite „sorellianisme" cu anume violențe ale Ducelui. Rezerva aceasta este de ordin temperamental mai mult. Oliveira Salazar este un dictator delicat. Nici serbările și nici aclamațiile populare nu-i plac. El e necunoscut în țară și de aceia își permite să plece în rarele ore de repaos pe jos printre pietonii cari nu-i dau nici o atenție. Când se întâmplă să fie descoperit undeva, mulțimea care îl admiră se îndoește că acela e intr'adevăr binefăcătorul Salazar.

„Comme ils vous aiment" îi spuse în timpul unei promenade Frédèric Lefèvre, arătând către portughezii cari se opriseră să vadă pe dictator.

„Ce surtout qu'ils n'en croient pas leurs yeux. Ils sont si peu habitués à me rencontrer", răspunse Salazar.

Și cu toate acestea profesorul de finanțe dela Coïmbra este acum omul cel mai popular din Portugalia. Constructorul de drumuri, de porturi, de spitale, de școli, de biserici, de grădini publice, restauratorul de catedrale, el e, Oliveira Salazar, și poporul știe lucrul acesta și îl iubește, deși nu îl cunoaște...

Dar minunea salazariană, epocală, rămâne aceasta: budgetul echilibrat al Portugaliei. Portugalia este astăzi singura țară din lume cu buget nedeficitar. („Gândirea")

Al. Gregorian

Primatul economicului

Suntem fiii celui mai trist dintre secole.

Un imens crepuscul adie asupră-ne. Ne înclinăm cu o blândă resemnare spre pământ. Suntem robiți pământului, lipiți pământului...

Economicul! Acesta e mult lăudatul mister al mizeriei noastre al decăderii noastre, al scăderii noastre morale. Primatul economicului! Aceasta e lozinca zilei de azi. A tragicei zile pe care o îndurăm....

Ce rătăcire ne poate face să luăm ultima, cea mai palidă dintre fețele răului, dintre expresiile decăderii, drept cauza lui?

Cauza acestei mari depresiuni cu multiple aspecte este, incontestabil, morală. Pierim din cauza abjecției care ne-a cuprins. Pierim fiindcă ne înclinăm spre glie, fiindcă am uitat, acolo sus în ceruri, principiile frumuseții, formele altitudinii morale. Suntem incapabili să ne salvăm sufletul.

Un avânt spre cer, o undă din aerul munților, o flacăre să ne cuprindă. Nu putem înălța fruntea dacă sufletul ne e inert, dacă gândul ne este fără aripi...

Primatul economicului! Dar acesta se pronunță de trei secole, de când începe de fapt istoria științei economice. De pe atunci — odusă ca un val de tristul materialism al secolelor XVII și XVIII — economia politică a putut răsări ca o preocupare. Furia de a descoperi un sens tristei incoherențe a lucrurilor economice a sporit azi la maximum. Și adevărul este că ele n'au nici unul. Nici unul, dacă nu acela pe care suntem capabili să li-l dăm.

Noi împrumutăm materiei un sens. Materia depinde de sufletul nostru. Ideia biblică a unui om capabil să mute din loc munții, să arunce munții în mare, nu este o parabolă. Ce spun? E un cumplit adevăr. Dar pentru aceasta se cuvine să ne armăm de credință, de frumusețe morală. să ne facem sufletele tari...

Prins în tristul vârtej al materialismului, omul a început să caute legile sale, legile sufletului său, tot mai jos, din ce în ce mai jos. Numărul noullor științe cari invadau laboratoarele, uzinele, universitățile creștea enorm. O ploaie satanică de „isme" s'a abătut asupră-ne. Toate solicitau intrare în cugetul nostru, toate se obligau să ne modifice. Expresii ale unei implicări tot mai adânci a sufletului în materie. Economia însăși cunoaște atâtea derivații minore...

Primatul economicului! Atâta timp cât îl vom afirma e semn că nu ne-am liberat de condiția materiei, de starea de servitute în care ne sbatem. Dar sunt sigur că odată răsturnată prejudecata lui, într'o umanitate însetată de frumusețe, de flacăra unui intens ideal, economicul se va modifica printr'un farmec. El nu se va manifesta ca o stihie rebelă, asa cum se arată azi.

Aceste lucruri sunt spuse nu de un ignorant. Ci de unul pe care această față a materialismului îl pasionează. Cu țesătura ei de enigme, cu pseudo-legile ei...

Și cel ce scrie acestea, este mirat, nu de incompetența acelor ce lucrează cu entitatea economică — o, nu! — ci de imensa lor competență, de sinistra lor competență.

Toți acești ferventi ai economicului, atenți la realitatea lui, orbiți de câteva fenomene de repetiție se cred posesorii unor soluții, unui hic miraculos. Și nu pot crede — n'ar putea-o crede niciodată — că mărirea sau decăderea economicului e o problemă de frumusețe morală.

Dan Botta

Câteva amintiri despre Gib. Mihăescu

M'a chemat la cea dintâi citire a piesei lui „Pavilionul cu umbre", din care Maria Ventura avea să facă mai târziu o mare biruinţă de teatru şi pentru autor, dar mai cu seamă pentru interpreţi.

Citirea s'a făcut în casa lui Pamfil Şeicaru. Mai veniseră să asculte Valjean şi Liviu Rebreanu.

Gib a citit greoi, încet, săcâit, buchea lui răvăşită, iute, aruncată pe foi întâmplătoare. Nu se simţea în larg, nici în teatru nici între oameni de teatru, pe care îi bănuia aspri, duşmănoşi. Iar atmosfera întunecată şi grea a piesei nu făcea decât să întregească pâcla care se aşezase între noi.

Fiecare din cei de faţă înţelegea că Gib, nuvelistul şi romancierul la fel preţuit de toţi, intrase în dramă ca într'un hăţiş neprielnic vederilor şi darului scriitoricesc. Şi totuşi, dincoace de toată tufoşenia piesei, creştea o cumplită forţă tragică, un miez adânc şi turburător, pe care nu puteai să-l semueşti cu nimic mai bine decât cu chiagul de durere şi inutilă zvârcolire omenească din anume pagini ale lui Dostoiewschi.

— „Straşnic material de dramă!" cam aşa cred că gândeam toţi, de vreme ce fiecare a fost de părere că piesa e prea lungă, trebueşte curăţită de încărcătura pasagiilor prea mari, şi de acea căutată vorbire, zisă „literară", care nu face şi n'a făcut niciodată bun prieteşug cu scena.

Când am văzut piesa jucată — câţiva ani mai târziu — am rămas încă nedumerit. Nu era piesa lui Gib, pe care o cunoşteam eu. Ba, pot spune, nu mai era nimic din bucata aceia grea şi vânoasă, ca o rădăcină de corn. Negreşit tema o recunoşteam. Îi recunoşteam şi oamenii. Totuşi reprezentarea arăta o piesă de asprimi şi răceli de forme uscate, ca o împletitură de oţel.

— „Ai schimbat mult!", i-am zis. Iar fiindcă în inima mea plângeam pierderea acelei atmosfere de fum negru, ce-o păstram încă tare în amintire — ba încă mai tare decât însăşi acţiunea şi persoanele — Gib a înţeles şi mi-a răspuns părerilor de rău:

— „Aşa mi-a cerut ea!"

„Ea" — fireşte — era Maria Ventura. Iar răspunsul lui Gib era mărturisirea dreaptă că nu se mai recunoaşte în piesa jucată.

Succesul piesei a fost cu mult mai mare decât bănuia Gib la început. Încetul cu încetul s'a deprins cu el şi a început să se mintă singur, închipuindu-şi că amestecul Mariei Ventura în piesa lui, îl învaţă o tehnică de dramă pe care n'o ştia. A părăsit deci calea pe care îl mânase odinioară temperamentul lui vânos şi tulbure. S'a îndreptat către un dramatism convenţional, unde se vedea cât de colo că-şi bizue efectul pe un joc de clocot neîntrerupt, aşa cum este jocul Mariei Ventura, şi şi-a pierdut calea pentrucă nu mai lupta cu armele lui. Astfel a doua piesă era ca o crispare dela un capăt la altul. Ca să poată fi jucată, ar fi trebuit să fie aşa de mult prefăcută, încât nici Maria Ventura n'a mai avut curajul să-şi spue părerea.

Gib, bun şi lipsit de încredere în lucrul lui, cum era, a priceput, dar nu s'a amărât. Înţelegea prea bine că micile mele observări, privitoare la piesă, nu erau numai ale mele şi nici nu erau toate.

Îşi apăra bucata cu jumătate de gură şi se dădea învins mult mai curând decât ar fi fost firesc:

— „Poate... Dar eu credeam că..." şi dădea din umeri.

Mult mai târziu mi-a mărturisit însă:

— „Am scris-o şi eu că... Deh! Cea dintâi mi-a adus o mulţime de bani..."

Pentru cine l-a cunoscut pe Gib, simplitatea acestei mărturisiri, făcută cu ton de copil fără noroc, e ca un cuţit vârât de-adreptul în inimă.

Aşa a fost şi pentru mine. Şi aşa îmi este şi astăzi, când mi-o aduc aminte iarăşi. Şi ca şi atunci, îmi urăsc neputinţa în care eram, să pot face copilului aceluia bun şi atât de drag, dovada prieteniei, pe care altora, mai puţin apropiaţi sufletului meu, le-am putut-o face.

Strâng din umeri şi azi, ca şi atunci. Şi mă gândesc, că — dacă asta îi poate fi o mângâiere, cele 5—6 piese ale mele, ce-mi dorm de ani de zile osândite la neîntrebuinţare, într'un sertar, i-ar fi o dovadă, crudă şi grea, că nu-i singurul care n'a izbutit o lucrare, şi n'am fost omul care să nu fi împărtăşit amărăciunea lui.

Aflasem mai de mult că are o comedie „Confraţii". I-am cerut-o în nenumărate rânduri şi nu voia să mi-o trimeată la Cernăuţi, unde, pe vremea aceia, eram director la Teatrul Naţional. Dacă asta s'ar fi petrecut după întâmplarea cu piesa de care vorbesc mai sus, mi-aş fi zis, că şi-a pierdut încrederea în mine. Dar asta se petrecea cu vre-o doi ani înainte şi când eram în măsură să-i joc comedia la Teatrul Cernăuţean. Va fi avut de gând s'o joace mai înainte la Bucureşti? Sau, poate, nu avea el încredere în lucrare? N'aş şti să spun.

După ce-am plecat dela Teatrul Ventura — adică în 1930 — am pus totuşi mâna pe un text. Dar nu de la Gib, ci dela Sică Alexandrescu, cu care plănuisem o scurtă stagiune de piese originale, la teatrul din dosul Poştei.

Piesa „Confraţii" cu toate că avea o sumedenie de lucruri ciudate, mi-a plăcut şi o pusesem pe lista bucăţilor cari trebuiau jucate. Dar planul nostru nu s'a putut înfăptui şi textul comediei lui Gib a rămas la mine, în clădăra de piese cu care autorii ne îmbogăţesc zilnic, pe noi ceştia, de prin teatru, fără să se mai sinchisească a ni le cere înapoi.

Gib a făcut şi el, întocmai ca ceilalţi. Ba, mai rău ca toţi, fiindcă de zeci de ori l-am rugat să-mi trimită pe cineva ca să-i dau textul, şi de zeci de ori mi-a răspuns:

— „Bine... Am să trimit eu..."

O singură dată a fost mai lămurit:

— „Ţine-o acolo... Eu ce să fac cu ea?.."

Şi, în chip firesc, mi-am închipuit că are mai multe copii, aşa cum avem toţi, am vârât textul într'un sertar şi l-am uitat...

Mica larmă — şi foarte nedreaptă de-altminteri, fiindcă ponegrea fără vină pe Sică Alexandrescu — făcută de un prieten al lui Gib, prieten care socotea că manuscrisul „Confraţilor" s'a mistuit în chip ciudat, m'a umplut de mirare. Şi poate că, nici azi n'aş fi dat de piesă, dacă bietul Sică Alexandrescu, n'ar fi venit să mă întrebe ce-am făcut cu textul şi de mai ţiu minte cui l-am trimis.

Dar, găsindu-l, am aflat cu uimire că e singurul text rămas. Şi încă are scene întregi refăcute şi scrise chiar de mâna lui Gib. Acum, textul se află la Societatea Scriitorilor Români, unde l-am dat în păstrare profesorului N. Herescu, secretarul nostru.

Spun asta, deoarece am dreptul să-mi închipui că Direcţiile Teatrelor Naţionale joacă aşa de multe lucrări străine, numai din pricina lipsei de piese româneşti. Şi-apoi socot că, în orice caz, e mult mai de laudă să joace „Confraţii" — chiar dacă n'ar avea încredere în succesul comediei lui Gib — decât cine ştie ce flecuştet proaspăt importat şi care, după cum ştim şi vedem, poate cădea aproape ca şi o piesă originală.

Zic „aproape" pentrucă poate cădea cu aceiaş uşurinţă, dar cu o ruşine mai mare.

Victor Ion Popa

Isprăvile monştrilor dela Madrid

GRINGOIRE.

Pe vitrinele magazinelor din Madrid oficialităţile comuniste, disperate de jafurile şi cruzimile miliţienilor pe care nimeni nu-i mai poate stăpâni, au lipit afişe cu următorul text:

„Miliţienii sunt preveniţi de către Comitet că le este interzis a se servi fără a plăti!".

❖

Englezul George Peterson, sosit la Gibraltar, a declarat că la Ronda roşii au masacrat în ultima vreme peste 800 persoane. (Ronda este ocupată de generalul Franco).

Nu au rămas în acest oraş decât şease familii care să nu aibă a plânge câţiva morţi. Sunt numeroşi copiii morţi de foame. Mulţi alţii puteau fi văzuţi pe câmp în căutarea părinţilor lor asasinaţi de bolşevici.

❖

La Fuente de Cantos şeapte sute de locuitori au fost închişi într'o biserică şi incendiaţi.

Când au sosit trupele naţionaliste, biserica şi trupurile omeneşti nu mai erau decât o massă de ruine şi de cadavre fumegânde.

❖

La Madrid au fost asasinaţi ducii de Veragua şi dela Vega, ultimii doi descendenţi ai lui Cristofor Columb. Aceştia n'au făcut niciodată politică şi au refuzat tot timpul să se ascundă.

Ducele de la Vega era Mecena care a deszălogit faimoasa casă-atelier a lui Greco şi a fondat muzeul Greco la Toledo, pe care l-a dotat cu 19 pânze ale maestrului. Aci veneau cei mai mari artişti din lume.

❖

Când au apărut avioanele naţionaliste deasupra oraşului Bilbao, comuniştii au scos pe deputatul sindicalist-creştin Esteban Bilbao în faţa unui şir de mitraliere şi i-au strigat:

— Dacă va cădea vreo bombă naţionalistă, praf te facem.

Din fericire în ziua aceia avioanele naţionaliste n'au lansat nicio bombă şi graţie intervenţiei doctorului Gunod, delegatul Crucii Roşii internaţionale, deputatul E. Bilbao a fost eliberat şi îndreptat spre graniţa franceză.

❖

Hanul dela Sangre din Toledo, unde a trăit într'un cadru pitoresc Cervantes, este un mormam de ruine.

❖

La Castellon a fost prins cu întreaga sa bandă un vestit tâlhar de drumul mare, Antonio Cheamorro, ajuns căpitan de miliţii. Asupra lui a fost găsit celebrul crucifix de Caravaca, lucrat în metal preţios şi evaluat la mai multe milioane de pesetas.

❖

A fost asasinată de curând la Madrid văduva achitectului Ignacio Aldama (ucis în cursul lunei Iulie de către bolşevici) pentru că n'a voit să denunţe ascunzătoarea fiului său, unul dintre devotaţii generalului Franco.

A fost asasinat deasemenea şi marchizul de Sevila, prezidentul comitetului de cultură anglo-spaniolă. Soţia sa fusese executată cu câteva săptămâni mai înainte într'un biurou al poliţiei.

❖

La Toledo roşii au omorît 600 civili. Mai multe familii au fost exterminate în întregime.

Catedrala din acest oraş a fost complet nimicită. Şaptezeci de preoţi au fost împuşcaţi. Tezaurul catedralei, evaluat la câteva miliarde pesetas, a dispărut. Cele mai frumoase ţesături şi ornamente de mătase din lume au fost furate de bandele bolşevice. Tablourile lui Titien, Rubens, Rafael, Velasquez, Zurbaran au fost distruse pentrucă reprezentau sfinţi!

❖❖

CANDIDE. *La o întrunire anarhistă din Catalonia, un ucigaş din frontul popular.*

— De ce se plâng oamenii lui Franco?

Că-i masacrăm? Se zice că după moarte creştinii se duc la cer. Ei bine, noi le grăbim câştigarea Paradisului. Să ne fie recunoscători!

UNIVERSITATEA ŞI CULTURA NOASTRA

E un subiect de discuţie iarăşi la ordinea zilei. Problema a fost reactualizată de incercările guvernului de a micşora prin diferite măsuri ocolite autonomia universitară pentru a lovi in mişcarea tinerească in insăşi inima ei. Universitatea ar trebui, după concepţia unora, să fie transformată intr'un fel de liceu, cu note şi cataloage zi de zi, şi mai ales cu o năstruşnică autoritate materială a pedelilor şi portarilor, care s'o inlocuiască pe cea morală. Intenţia a fost abil camuflată, agitându-se ca o diversiune ideea reducerii taxelor universitare. Şi diversiunea in parte a prins...

Să ne inţelegem. Nu neg că nu ar exista şi o problemă a taxelor universitare. Insă ea nu trebue pusă in bloc, aşa cum se pune, şi mai ales ca nod gordian al situaţiei de azi. Ea trebue cercetată cu capul limpede, dela caz la caz. Ceeace dă un aspect monstruos problemei taxelor nu e intreaga viaţă universitară — ci anul preparator. Aici intr'adevăr taxele sunt grozav de mari pentru necăjiţii studenţi de azi: numai la inscriere, — in jurul sumei de 5000 lei. Şi ceeace e mai grav este că aceste taxe ale anului preparator funcţionează astfel ca un prag de oprire la intrarea in invăţământul superior. Se institue astfel un adevărat şi necrutător sistem de selectare a valorilor prin cens, prin avuţie. Cât de dezastruos poate fi el pentru viitorul culturii noastre naţionale — judece ori cine care cunoaşte cât de cât mizera situaţie economică in care se află elementul românesc. Şi cred că nu e nimeni care să n'o cunoască.

Pentru ceilalţi ani, problema se poate descompune dela caz la caz. Iată, la Facultatea de filosofie şi litere din Bucureşti, după câte ştiu eu, se poate spune că are proporţii cu totul minore. Nu cunosc apoi un singur caz aproape in care un student bun şi lipsit de mijloace să nu fi fost scutit, in intregime sau pe jumătate, de taxele de inscriere şi examene. Era in acest sens acolo o tradiţie frumoasă care nu cred să fi fost sfărâmată in ultima vreme...

Repet, problema trebue cercetată cu tot calmul şi cu toată seriozitatea. Şi trebue rezolvată...

Dar ea nu e singura. Mai ales astăzi, incă odată, nu e decât calul troian care să aducă fărâmarea porţilor autonomiei universitare. Există la mulţi din autorităţile noastre credinţa greşită că o aspră supraveghere poliţienească in universitate ar putea schimba ceva din raporturile dintre profesori şi studenţi şi mai ales din mentalitatea şi felul de a fi al studentului de azi. Cei cari cred aceasta — să cerceteze exemplul Şcolii politechnice, unde deşi există o disciplină a programului, a cursurilor, care aduce mai mult cu liceul decât cu universitatea, totuşi preocupările studenţilor de acolo sunt tot aceieaşi — şi tot atât de accentuate — ca ale intregii masse studenţeşti.

E şi firesc. După cum s'a lămurit de atâtea ori, să nu se uite că studentul e un om aproape format şi, in majoritatea cazurilor, major, adică in posesiunea deplină şi legală a tuturor drepturilor sale cetăţeneşti şi politice. Ba mai mult chiar — cu obligaţia teoretică de a şi le exercita, prin vot. In nici un caz nu e cu putinţă ca omul acesta, cu entuziasmul şi curiozitatea caracteristică vârstei, cu risipa de energie pe care şi-o simte, să nu trăiască intens — cel puţin sufleteşte — frământările actualităţii. Iar când in aceste frământări strigă intreagă durerea unui neam care se zbate să scape de inăbuşire, e o naivitate sinistră să-ţi inchipui că un simplu regim de disciplină exterioară poate nimici in sufletul lor glasurile vremii, vocile străbunilor şi ale sângelui, care se invălmăşesc deopotrivă şi cer răspuns — inţelept, greşit, dar il cer...

Prin urmare problema disciplinei universitare e o problemă sufletească.

Aici e in adevăr nodul chestiunii.

Universitatea noastră, după război, n'a izbutit să dea ea tineretului o disciplină sufletească.

Disciplina aceasta — şi-a găsit-o, cum a putut şi cum s'a priceput, el singur. Şi aceea pe care a găsit-o, e din fericire bună. Să mulţumim in fiecare zi lui Dumnezeu că tineretul acesta, crescut in mizeria grozavă a anilor de război, chinuit acum de toate muşcăturile sărăciei noastre naţionale, pălmuit şi revoltat in fiecare clipă de viaţa de lux şi imbuibare pe care şi-o croesc toţi nemernicii şi toţi veneticii, fără sfială, din exploatarea acestei sărăcii — n'a căzut in ispita sinistră a comunismului, ci e astăzi aşa cum e.

Ori cum insă, calea aceasta şi-a găsit-o singur. Cu foarte puţine ajutoare dela cei bătrâni, cărora le-a ascultat mai bine cărţile de dinainte, decât pe ei cei de acum.

De tot acest sbucium de după război, universitatea, cu foarte puţine excepţii, a fost departe.

Ea a crezut şi crede că trebue să facă ştiinţă, că trebue să ne dea oameni de ştiinţă. Şi are dreptate.

Studenţii mai cer insă şi răspuns problematicei lor stări sufleteşti sbuciumate. Şi dacă nu li-l dă Alma Mater, il constată aiurea, departe. Şi au şi ei dreptate.

Aceasta e criza morală a universităţii noastre.

Profesorii vreau să creeze oameni inchinaţi călugăreşte unei discipline ştiinţifice. Studenţii şi-au găsit o disciplină sufletească in alt cadru de viaţă — de o mai insângerată actualitate — şi la Universitate vin doar pentru diplomă.

Redusă la datele ei inalte, criza aceasta e specifică intregii noastre culturi, de totdeauna.

In ritmul inevitabil al acestui conflict — ea a crescut şi s'a format: e conflictul intre optimismul — fie chiar orb — de care simţim că avem nevoie; şi spiritul ştiinţific — impins până la cruzimea unui inventar amănunţit al tuturor lipsurilor şi păcatelor noastre de acum şi din trecut — de care iarăş avem nevoie.

Pentru cei obicinuiţi cu datele simple ale culturilor apusene, conflictul acesta apare ridicol, ca fără sens. Pentru ei nu poate fi şovăială şi alegere.

Ei cred cu totul in ultimul termen al antitezei: trebue să fie lucizi, in orice imprejurare, cu orice risc.

Totuşi, intre Heliade şi Maiorescu — cultura română a optat pentru Heliade. Titu Maiorescu ne apare din ce in ce mai departe de suflet.

E o lege ale cărei consecinţe nu le putem evita. Noi am crescut şi continuăm să creştem ca neam, in imprejurări de o crudă protivnicie. Avem de luptat cu o mare de neamuri străine cari ne macină ca pe o insulă. Avem de luptat cu un trecut sângeros care ne-a infiltrat multe spaime şi deprinderi triste in suflet. Avem de luptat cu mari defecte ale noastre, organice.

Pentru a invinge in această inegală bătălie, nu avem decât o singură cale: când puterile materiale ne lipsesc — să le inzecim pe cele sufleteşti. Ne trebue o permanentă mare tensiune sufletească; o continuă exaltare a tot ceeace avem mai bun ca neam; o terapeutică prin entuziasm, care să ne transforme incet până şi defectele in insuşiri.

Din acest entuziasm, adesea orb, adesea ridicol — au crescut statul şi cultura noastră modernă. Din el creştem şi acum.

Noţionalismul nostru e intâi de toate exaltarea puterilor etnice de creaţie. A lucra impotrivă-i, inseamnă a surpa temeiul sufletesc care ne ţine.

Sufletul tânăr simte instinctiv nevoia de acest entuziasm ca de o hrană. L-a căutat şi-l caută.

In universitate a găsit cu totul altceva: obicinuinţa accidentală de a căuta indârjit adevărul şi nu mai adevărul. Truda neomenească de a-l izola de orice fărâmă de suflet, de entuziasm, care l-ar altera. Tendinţa de a-l obicinui ca să rămână surd la toată lupta vieţii din afară, migălind luni şi luni in chilie şi in bibliotecă un amănunt de ştiinţă care işi va găsi utilitatea cineştie câte decenii mai târziu, cine ştie unde, şi poate nicăeri şi niciodată chiar.

E tot un eroism şi acesta, dar pe alt plan.

Cine ar susţine că nu ne este şi el necesar — ar cere fără să-şi dea seama să pornim in pantă fără frâne, ca o maşină stricată. Să rămânem vecinic şi numai la naţionalismul naiv al lui V. A. Urechie.

Ne trebuesc oameni de adevărată creaţie ştiinţifică. Şi aceştia nu pot fi formaţi decât in Universitate, aşa cum este ea acum, ca mentalitate.

Universitatea nu e o şcoală de masse ci un laborator de formaţie pentru o foarte restrânsă elită. Ea face ştiinţă — nu cultură, in sensul larg...

Fiindcă numai această elită işi poate azi ingădui luxul acţiunii gratuite al eliberării de social, şi mai ales numai ea işi poate ingădui luxul indoielii in datele unanim admise, al cercetării lucide chiar cu riscul aflării unor adevăruri cari nu ne convin ca neam.

Majoritatea profesorilor universitari a căror părere a fost cerută in presă de curând, a stârnit in acest gând. Şi a avut dreptate.

Profesorul D. Caracostea a avut curajul să pună problema in toată asprimea ei. Şi d-sa era cel mai indicat să o pună. Fiindcă in sufletul său acest dualism al culturii noastre a existat necontenit. Cei cari i-au fost elevi, ştim cât clocot de entuziasm şi căldură sufletească trebue să sugrume voluntar acest om, in propriul său suflet pentru ca să rămână liber intre luminile reci şi imateriale ale ştiinţei.

D-sa o spune lămurit: Universitatea nu e o şcoală de masse — deci nu i se poate cere să participe la crearea acelei tensiuni entuziaste de care avem nevoie; ea trebue să creeze o restrânsă elită de spirite ştiinţifice, de cari avem deopotrivă, neapărată trebuinţă.

Işi indeplineşte, astăzi insă Universitatea, această misiune măcar? spune şi d-sa răspicat: nu!

Cauzele sunt două: 1) mulţimea studenţilor in raport cu personalul didactic; 2) lipsa de mijloace materiale, a Universităţii.

Ce fel de elemente poate forma un profesor care are o mie de studenţi la curs? Nu-i poate cunoaşte nici măcar pe nume in trei ani. Studentul iese din universitate desorientat şi cu o diplomă de licenţă. De oarece in suflet nu i-a rămas nimic, singurul temeiu ii va rămâne acel petec de hârtie. Şi se va agăţa cu disperare de el — cerând post la stat.

Disciplina aceea sufletească rară — a muncii ştiinţifice, Universitatea nu o poate crea. Studentul nu ajunge decât abia s'o intuiască. Doar dacă — fericit al soartei sale materiale sau al ajutorului profesorului — va putea rămâne după licenţă in preajma Universităţii, de abia atunci un tânăr cercetător in România incepe să se formeze, fiindcă de abia de atunci dascălul poate să-l privegheze in linişte.

Trebue deci descongestionată Universitatea. La Facultăţile de litere şi ştiinţe, — prin separarea ideii de post la stat de aceea de studii universitare. Prin acea Şcoală Normală Superioară pentru viitorii profesori, preconizată de d. Miron Nicolescu. La celelalte — prin concursuri serioase la intrare. In nici un caz, selecţie prin taxa barbară a anului preparator!...

In al doilea rând, Universitatea trebue ajutată să devină un adevărat laborator de muncă intelectuală. Studentul să fie deprins acolo să muncească fără cruţare. Să ii intre in sânge religia aspră a muncii.

Astăzi Universitatea, prin tăeturile fără milă cari s'au făcut in subvenţia pe care o primea de la stat — nu mai poate să lucreze astfel. Laboratoriile de ştiinţă n'au nici măcar lemne sau păcură pentru foc, dar-mi-te materialele necesare pentru lucru; bibliotecile Seminariilor de la Litere nu-şi pot abona măcar revistele mai bine de la noi şi din străinătate. Aduci studentul intr'o odaie goală şi-i zici: munceşte! Iar profesorului cocoţat străin pe o catedră in faţa a o mie de ochi străini ii ceri „suflet".

Nu se poate...

Ovidiu Papadima

D. Nichifor Crainic rostindu-şi cuvântarea la sărbătorirea d-lui Stelian Popescu, dela Arenele Romane.

Preoţi cu crucea 'n frunte!...

Nu mai e nici un secret pentru nimeni că astăzi, mişcarea comunistă la noi se află într'un stadiu de organizare febrilă şi de îndrăsneli necunoscute până aci. Descoperirile Siguranţei precum şi procesele care ocupă fără întrerupere activitatea Consiliilor de Războî, susţin cu tărie afirmaţiile noastre, la care adăugăm spiritul de adeziune al populaţiei jidoveşti, atitudinea tutelară a partizanilor democraţiei şi încă alte stăruinţe de a ne bolşeviza, rămase încă necunoscute.

Aceasta este nenorocita realitate şi cine-şi închipue că exagerăm, ori că la noi comunismul este inoperant, e un mare naiv.

Mai înainte mişcarea era timidă şi plină de echivocuri. Insăşi apostolii ei nu cutezau să o susţină făţiş, iar când se simţeau demascaţi, făceau pe nevinovaţii şi ofereau garanţii că sunt şi rămân străini de frământările ei.

Astăzi, când s'a precizat oarecum curentul naţionalist, comunismul se află şi el în acelaş ritm de afirmare, devenind chiar agresiv şi fără îndoială, cu totul optimist.

Cauzele care i-au dat avântul acesta sunt de sigur numeroase. Vom menţiona, însă, printre cele mai însemnate, în primul rând, reluarea raporturilor cu vecinii din Răsărit care, deşi şi-au luat angajamente scrise că se vor feri de la orice amestec în frământările noastre politice, totuşi, n'au neglijat nimic din ceeace putea să dea vigoare anarhismului de la noi. V'aduceţi aminte: recepţii, serate, filme de propagandă, gazete, postul de radio dela Tiraspol, interviewuri, prieteni, prietene, etc., dovedindu-se, precum s'a dovedit şi acum în chestia Spaniei, că e greu, e cu neputinţă chiar, să se respecte un angajament de onoare din partea lor.

De altfel, presa de stânga, care în ciuda boicotului românesc continuă să reziste fără a i se resimţi jena financiară, mărturiseşte prin aceasta toate legăturile de prietenie. A doua cauză mare o constitue biruinţa frontului popular pe alte meleaguri şi prezenţa d-lui Blumenfeld la căpătâiul unei ţări care agonizează.

Mai adăogăm nepăsarea criminală a conducătorilor noştri cu invocarea acelui tâmpit sentiment de toleranţă precum şi marele sprijin pe care-l dau moravurile infame ale vieţii noastre politice şi sociale.

De-aici toată îndrăsneala şi ofensiva jidanilor şi a trădătorilor care sub nici un cuvânt nu vor să ne mai îngăduiască stilul nostru de viaţă. Atâţi s'atâţi neguţători de opinii, care în ceasurile grele au scuipat în onoarea acestei ţări, oferă gratuit bulinele de otravă cuprinse în maculatura lor şi nu se arată nici un păzitor al Statului care să le demonstreze că satul nu e chiar fără câini. O nepăsare generală, de la conducător, la burghezul idiot şi în sfârşit la toţi factorii de răspundere. In vremea asta, pârâie şi arde sub flacări apocaliptice o ţară nefericită, Spania, şi patimile ei nu ne pot fi nici măcar pildă. E necesar să trecem şi noi prin aceeaş dramă? Ce zic conducătorii?

Ei zic da — precum se vede din indiferenţa şi nepăsarea ce le sunt atât de caracteristice, dar poporul — vedeţi, poporul a început să devină rebel — zice hotărît nu! Şi vrerea lui a început să fie tălmăcită de cei ce-i sunt mai aproape de inimă, de căpeteniile lui sufleteşti, care nici odată de când e istoria noastră, nu l-au trădat — lucru pe care Socor nu-l cunoaşte, desigur.

Astfel, Ardealul, unde există o mare tradiţie a conservării naţionale, a devenit şi în ceasul acesta dătător de ton. Acolo s'a întâmplat de curând o mare revelaţie. Părinţii bisericii de stat, în frunte cu slăvitul mitropolit Nicolae Bălan, s'au adunat în sfat apostolic la Sibiu şi după ce şi-au împărtăşit îngrijorarea faţă de primejdia ce ne ameninţă, au dat alarma, chemând pe credincioşi să facă zid împotriva demonului roşu.

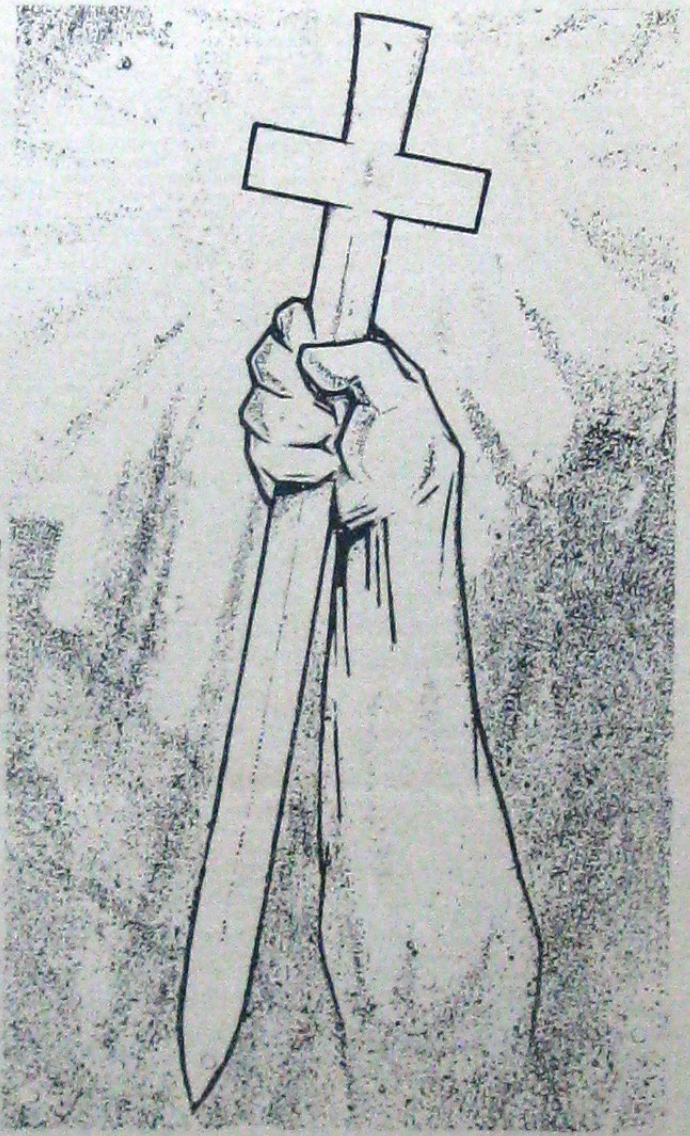

Mărturisesc că citind misiva înalţilor părinţi, am simţit înfiorarea pe care ţi-o dau clipele hotăritoare ale istoriei, când din miezul unui ceas haotic, ţâşneşte un formidabil bucium de lumină şi clocot, care alungă stihiile şi limpezeşte zările. E o pagină de cronică românească, de afirmare a spiritului nostru secular, o rostire evanghelică a binelui creştin şi o voinţă fermă de a răpune urgia păgână, o pagină atât de vie şi plină de elan, încât nu poate fi considerată altfel decât ca o proclamaţie de luptă isbăvitoare. Am citit-o cu evlavie, ca pe un document desgropat din străfundul sufletului acestui popor, în care ne regăseam noi, cei de odinioară cu patosul şi vrerile noastre. Ca într'o fulgerare se închegă trecutul românesc în care a strălucit crucea şi legea creştină cu bunătatea din care s'au hrănit atâtea guri străine. Se arată cum răsplata lui Dumnezeu ne-a dus la întregirea hotarelor, între care se cuvine să ne aflăm liniştea şi mulţumirea de popor harnic şi cinstit, şi cum tihna noastră ne este turburată de cei cărora le-am dat adăpost şi le-am dat bucata cea mai bună din pâinea noastră.

Sfinţii părinţi denunţă planul criminal al comunismului, arată ororile pe care le-a săvârşit în Rusia şi Spania şi-l spune pe numele său adevărat: „Antihrist nu e numai o singură fiinţă diavolească, ci este acel duh vrămaş, care s'a arătat oarecând în persoana ucigaşului de frate Cain, în persoana lui Irod, a lui Iuda, iar astăzi se înfăţişează lumii în forma comunismului".

Iată arborele genealogic al bestialităţii de azi ridicate la rangul de dogmă, arătate în toată monstruoasa ei afirmare. Vasă-zică avem de-aface cu ostaşi ai diavolului şi-ai crimei, cu apa neagră a lumii pe care înalţii ierarhi o desvălue ca să i se vadă cocleală.

Şi după ce vorbesc despre marile învăţături ale Evangheliei, singurele care pot alina durerile lumii şi repara nedreptăţile, despre nevoia de a trăi prin virtute şi curăţenie, se adresează credincioşilor cu aceste îndemnuri ce vor rămâne de-apururi, fiindcă sunt rostite din marele amvon al patriei:

„Iubiţi-vă neamul din care faceţi parte şi pe care milostivirea Părintelui ceresc l-a adus în staulul cald al aceleiaşi patrii.

„Iubiţi-vă pământul care adăposteşte osasele scumpe ale părinţilor voştri şi fiţi gata în orice clipă să vă daţi viaţa pentru apărarea lui.

„Fiţi cu credinţă neclintită faţă de M. S. Regele Carol II pe care bunul Dumnezeu l-a rânduit să ne fie cârmuitor înţelept şi plin de iubire".

Acestea sunt temeiurile existenţii noastre către care trebue să meargă văpaia dragostii tuturor Românilor şi pentru care cer voinţă îndârjită de luptă şi apărare, conducătorii bisericii noastre din Ardeal: NICOLAE arhiepiscop şi mitropolit, ANDREI episcop al Aradului, VASILE episcop al Caransebeşului, NICOLAE episcop al Orăzii, NICOLAE episcop al Clujului.

E o clipă de mare emoţie! Vedeţi, în fruntea oştirii, pornesc — ca în vremurile de demult, — vlădicii, păzitorii legii lui Dumnezeu şi ai neamului. Cârja devine iar toiag răscolitor, ori buzdugan, precum o cere căinăşia veacului. In faţă s'a balaurul şi nu mai e cu putinţă să i se respecte voile. Porunca lui Dumnezeu şi a salvării noastre ne îndeamnă să urmăm pilda din icoane a Sfântului Gheorghe.

Până aci fusese aţipire şi moleşeală, precum ştiuseră să facă stăpânii cârmaei. Acum poporul a grăit prin sfinţii ierarhi şi graiul acesta e legământ năprasnic.

Trebue să înţeleagă tot vrăjmaşul că e dat în cartea vieţii noastre ca în ceasurile grele, Românii să pornească în frunte cu înalţii părinţi şi să-i urmeze pe ei, iar nu pe acei negri apostoli ai crimii. De vor vrea să vadă această revărsare de suflet neînfrânat, o vor vedea!

Ceasul a bătut, iar noi suntem cu Evanghelia şi crucea, cu slugile Domnului şi fiorurile istoriei, şi ştim de la început încotro ne va scoate drumul pe care am pornit.

Pastorala de la Sibiu a pecetluit definitiv destinul neamului!

Pan. M. Vizirescu

A apărut

„GÂNDIREA"

PE OCTOMBRIE

Contra d-lui RĂDULESCU-MOTRU

Cu articolele semnate de d-nii:

NICHIFOR CRAINIC

D. STĂNILOAE, etc,

BUCURIE

A năvălit Duminica trecută în Arenele Romane toată istoria veacurilor noastre. S'au întâlnit aici şi s'au îmbrăţişat extatic, într'o clipă de înaltă şi luminoasă sinteză naţională, cele două pârghii de beton ale sbuciumatului şi mult ignoratului nostru trecut: biserica şi conştiinţa naţională.

Noi ne-am născut creştini. Nu cunoaştem sincope şi pendulări între o credinţa şi alta. Străbunii noştri s'au legat de cer creştin fără conflicte istorice. Ortodoxia — singura formă creştină crescută pe pământul nostru a fecundat în fiinţa noastră un mod specific de a fi, un mod organic de a privi viaţa şi realităţile ei. Vizionarul Lucian Blaga atribue ortodoxiei, cu largă înţelegere, această virtute. Ca realitate spirituală şi naţională, biserica a avut un rost dinamic şi totalitar în viaţa noastră. Românul, cel rupt din brazdă şi călit în jarul necazului, nu poate concepe absenţa bisericii şi n'a putut-o concepe niciodată. Pentru el biserica nu-i o certitudine câştigată prin deliberare, sau fundată pe conştiinţa valorii ei dogmatice. Ci o certitudine care l-a prins atât de organic în lumina ei, încât dacă i s'ar smulge, ar tânji iremediabil ca un gorun fulgerat la rădăcină. Dar el nici măcar nu poate gândi acest lucru. Pentrucă sângele nostru — sângele autentic românesc, nu al lichelelor injectate cu otravă comunistă şi orgoliu luciferian — pulsează în ritm viu creştin, aşa cum ne-au învăţat străbunii. Ei într'adevăr n'au cârtit niciodată împotriva bisericii, fără să-şi primească fulgerător pedeapsa. Dimpotrivă, au zidit biserici în toate răspântiile ţării şi ale istoriei noastre. Au îngenunchiat îndelung pe lespezile lor înfierbântate de lacrimi şi rugăciuni. Singurul liman pe care l-a oferit istoria necazurilor noastre, biserica a fost. Aici alergau întotdeauna şi din toate părţile străbunii şi-şi deschideau sufletele, şi-şi mărturiseau durerile. Şi cum biserica era UNA în toate colţurile ţării, sufletul ţării s'a păstrat şi el UNUL, deschis vast ca un cer nevăzut, dar tare simţit, deasupra pământului nostru, sprijinit permanent şi temeinic pe cele patru zări de ape: Marea, Tisa, Dunărea şi Nistru. Inlăntrul acestor hotare STIM că ne-am născut. Conştiinţa acestui adevăr, confirmat de certitudini istorice, am păstrat-o prin biserică. Şi astfel conştiinţa naţională a crescut de sub cupolele miilor noastre de biserici ortodoxe, crescute la rândul lor din belşugul gâlgâitor al sufletului românesc. Şi aşa, din aceste două realităţi vii şi organice, s'a împletit istoria noastră. Actualizarea lor înseamnă sinteza acestei istorii. Şi mai înseamnă, mai ales, o comemorare înaltă, răscolitoare, simbolică, a întregului nostru trecut, a chinuitei noastre istorii. Tot acest trecut, toată această istorie, au devenit flacără vie, au tremurat sguduitor de semnificativ Duminică 11 Octombrie pe tot cuprinsul ţării.

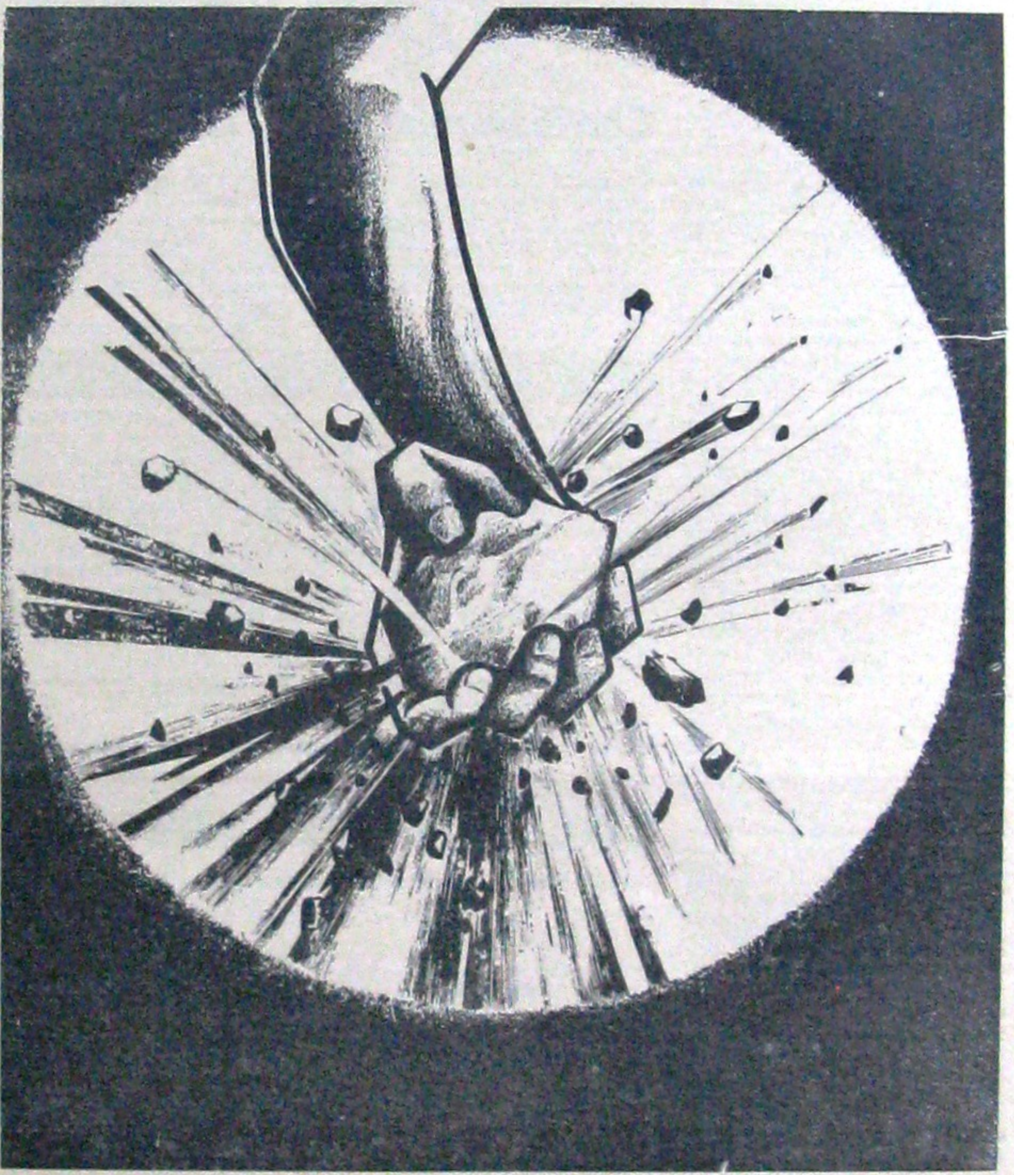

ŞI EXTAZ

Un comitet de iniţiativă, cu I. P. S. Patriarh Miron în frunte, a sărbătorit douăzeci de ani de muncă ai d-lui Stelian Popescu în slujba scrisului. Sărbătoarea nu s'a mărginit la om, ci şi-a lărgit sfera cuprinzând în ea un omagiu impresionant al sufletului românesc. Din toate cuvântările rostite s'a desprins limpede şi cu apăsată intenţiune acest omagiu: rostul bisericii şi al conştiinţei naţionale în istoria neamului.

Dar nu numai atât. Insăşi prezenţa bisericii prin supremul ei for, Sf. Sinod, alături de toate straturile sociale şi de toate asociaţiile din ţară la această unică sărbătoare are un sens înalt. Ierarhii ţării în fruntea unui vast freamăt de tresărire naţională într'o adâncă unitate de simţire nu numai cu ţara întreagă — fierbe această ţară ca'n ajun de mare răscoală — ci cu veacul tot.

Intotdeauna biserica a fost în inima svâcnirilor naţionale. Istoria noastră nu cunoaşte un singur gest de mărime epocală din care să fi lipsit biserica. Iar astăzi, când „Universul" şi directorul lui au fost sărbătoriţi, iat-o în frunte, aşa cum îi stă bine să fie.

Dar nu este vorba numai de sărbătorirea a douăzeci de ani de muncă, ci mai ales de-o adânc semnificativă demonstraţie naţională. Până acum o jumătate de an „Universul" era un ziar foarte cuminte. Işi vedea de treburi prin ograda ţării, fără să prea supere pe cineva. S'a surprins însă deodată în slujba unei chemări pe cât de înaltă, pe atât de actuală. A văzut cum ţara, în încleştare cu duşmanii din afară şi cu secăturile din lăuntru, se svârcolea crâncen şi-şi chema forţele pentru eliberarea supremă. A pus atunci „Universul" umăr voinic şi a izbit cu sete. S'au aprins îndată ruguri simbolice, din flacăra cărora s'a înălţat înspre slavă un chiot de redeşteptare. Şi iată acum tot sufletul românesc clocotitor şi conştient însfârşit de misiunea poruncită încă de acum două decenii de sângele, care ne mustră crunt pentru laşitatea noastră, al celor opt sute de mii de morţi. Peste consideraţii de credinţe politice — o, idioatele credinţe politice! — peste deosebiri sociale s'a sluiit, aici, la Arenele Romane o liturghie creştină şi una românească. O grandioasă liturghie cu îndemnuri care nu ne mai vin astăzi aproape de nicăieri.

Şi când te gândeşti că aceasta-i opera unuia din cei mai nedreptăţiţi oameni din ţara aceasta, grandoarea sărbătoririi creşte enorm.

Vizionarul Nichifor Crainic are totuşi mulţumirea de-a pălmui obrazul gros al laşilor şi sperjurilor. Căci viziunea lui a dat sufletului românesc această extatică bucurie.

El poate fi acum mândru ca însuşi Eminescu după congresul dela Putna. Şi poate spune, ca altădată Ciprian Porumbescu: „Am vorbit ţării întregi".

Niţă Mihal

CREŞTINISMUL ŞI IUDAISMUL

— Confesiunea unui fost rabin —

Problema mesianică se discută de 1900 de ani între creştini şi iudei. Un timp indelungat de când evreii şi creştinii nu pot fi de acord în interpretarea Vechiului Testament relativ la profeţiile mesianice.

Proorocii au făgăduit un Mântuitor pe seama omenirii decăzute, care se găsea între lupta de continuitate între bine şi rău un Mântuitor care să aibă toată puterea de a transforma întreaga fiinţă a acestei omeniri păcătoase. Şi iată că acest Mântuitor a şi venit în lume pentru marea majoritate a omenirii; numai pentru evrei El încă n'a sosit, căci ei caută să-şi satisfacă mintea numai cu visuri, pe când creştinul gustă şi savurează în deplin dulcea realitate a împlinirii tuturor profeţiilor.

Şi pentrucă spiritul evreesc trăeşte mereu în lumea visurilor, el se simte izolat, singuratic în realitatea veacurilor prezente. In perioada celor 1900 ani de când evreul trăeşte în exil, visul acesta i s'a fixat într'o ideie de adâncă ambiţie, suferinţele acestui exil s'au transformat la evrei într'o ideologie de sfântă şi dulce durere. Iată deci că în această ideologie zace întreaga tragedie a veşnicului călător.

Ideia de suferinţă, care la evrei se poate rezolva după principiile evreeşti strict teologice numai printr'o nouă revelaţie a viitorului Mântuitor, este marea greşală care se repetă în istoria poporului evreesc din exilul prezent. Lumea a dorit de mult să se împace cu iudaismul, zice Bernard Shaw şi cu bună dreptate. Creştinul stă în mijlocul universului cu braţele deschise de puterea infinită a Sfintei Treimi celei Dumnezeeşti. Din doctrina creştinească a Sfintelor Evanghelii picură roua egalităţii fără margini şi fără deosebire dela neam la neam şi dela rasă la rasă. Evreul însă, copilul alintat care face pe supăratul, renunţă la această înfrăţire omenească. El se izolează fără rost şi în inima lui tese firele mândriei şi îngâmfării ca unul care are întâietatea lui în Vechiul Testament. Peretele de despărţire după care el se ascunde în faţa realităţii dimprejur în timpul indelungatului exil, se îngroaşe zilnic şi din ce în ce mai mult prin legea rabinică. Evreul dibuind în întuneric întoarce încă odată cheia dela porţile exilului. Şi astfel pofteşte şi doreşte să ţeasă tot mai departe visul lui în faţa zidurilor negre ale exilului.

Evreul nu vrea să se împace cu lumea. Nu! Titlul de popor ales cu cât va fi mai în contrazicere cu logica, cu atât este mai împodobită cu cununa fanatismului vis, ale cărui mărginitoare reale scânteiază adesea mai luminos decât realitatea.

Lumea metafizică pe care evreul şi-a clădit-o stând închis în ghetto, este privită de dânsul ca o atare realitate. Iar pentru a-l putea desmeteci din acest vis fantastic, se cer metode înţelepte. Şi până când nu se vor găsi pentru aceasta adevăraţi specialişti, evreul nu se va putea împăca cu lumea.

Nu! El nu se împacă cu lumea. El, fostul marele bogătaş, nu-şi poate apropia ideia că va deveni el însuşi primitor în loc de a fi dăruitor. Evreul trăeşte încă cu închpuirea că misiunea sa mesianică încă n'a fost încheiată.

Evreul a dăruit lumii pe Mesia. Lumea L-a primit. Evreul însă se încăpăţânează în a dărui lumii un alt Mesia, care însă nici pentru el nu e altceva decât o chimeră.

Iată deci în ce constă diferenţa capitală între iudeu şi creştin. Aici este greutatea. Mesia a sosit deja, ori nu? Pentrucă atât evreul cât şi creştinul aşteaptă venirea lui Mesia. Mesia cel ce va să vie să judece vii şi morţii va fi pentru creştini un bine cunoscut băştinaş. Creştinii vor spune la a doua venire: noi îl cunoaştem, căci a trăit deja cu noi pe pământ; pentru evrei însă, El va fi un necunoscut.

Da. Un necunoscut este Iisus Hristos pentru evrei. Ei nu vor să-L cunoască. Nu vor nici să audă despre El. Zace ceva în sufletul evreilor ca o ură oarbă, moştenită pentru Acela care este de sângele şi trupul lor, pentru Acela care le-a vrut atât bine, pentru Cel ce S'a jertfit pentru binele şi mântuirea lumii. Nici o învăţătură nu este pentru evreu atât de antipatică şi urâtă ca cea creştină. Evreimea tolerează în rândurile sale comunismul şi atâtea alte idei ateiste, însă nici un gând creştin nu le poate fi strecurat ori sugerat evreilor.

Reubin Brainin, un cunoscut scriitor evreu contimporan, astăzi unul de stânga, comunist, numeşte într'un articol, de ziar pe evreii botezaţi: suflete slăbănoage. Cum? El, ateul, este în ochii săi un evreu întreg cu suflet sănătos, iar evreul care îndrăzneşte să primească drept lumina lui pe Hristos, este criminal?

Da. Este un fapt care nu poate f contestat că în evreu zace ascunsă o ură instinctivă fără nici un motiv contra lui Iisus Hristos.

Iisus Hristos este încă şi azi zilnic crucificat de evrei, dacă nu în mod concret, totuşi în chip real în gândul şi sentimentul lor atavic. Faptul de pe Golgota, răstignirea lui Iisus în locul tâlharului, este continuat astăzi de fiii judecătorilor din Sanhedrin.

Invăţaţii evrei încearcă să-şi apere ura aceasta cu aşa numitele temeiuri istorice care o confirmă ca un produs al diferitelor împrejurări în care au fost asvârliţi evreii, în lungul lor drum de exil! Inchiziţiile, cruciadele şi diferitele persecuţiuni şi pogromuri prin care s'au vărsat lacuri de sânge evreesc. Astfel că ei caută să explice ura aceasta ca nefiind altceva decât o provocare isvorâtă dintr'un sentiment de răzbunare a unui trecut dureros.

Judecând superficial, argumentele par logice, dar atitudinea evreilor faţă de creştini în primele veacuri creştine înainte de Constantin cel Mare, când creştinii înşişi erau persecutaţi, arată cât de neîntemeiată este opinia lor de mai sus.

Motivele în nici un caz nu constau în relaţiile reciproce exterioare, deoarece şi în timpurile acelea, când creştinul se purta paşnic cu evreul, acesta nu şi-a părăsit ignoranţa sa interioară, care era însoţită de ură împotriva creştinilor consideraţi ca nişte fiinţe necurate şi ca nişte tipuri omeneşti încă nedesăvârşite. Părerile evreilor despre păgânism, descrise atât de perfect în Vechiul Testament, au îmbrăţişat şi pe creştini, fără nici o schimbare.

Până când evreul nu-şi va svârli vălul de pe faţă şi nu va îndrăzni să privească sincer, drept şi cu ochii deschişi în faţa lui Iisus Hristos, până când evreul nu se va elibera de fanatismul orb şi până nu se va întreba el însuşi pentru ce urăşte pe Hristos, până atunci niciun mijloc exterior nu va ajuta la clădirea podului pentru unirea dintre evrei şi creştini.

Mihail Wieder

Autorul acestui articol, d. M. Wieder, a fost rabin şi directorul unei şcoale teologice mozaice din Ardeal.

După îndelungi frământări sufleteşti, el s'a hotărît să lepede haina rabinică şi să se îmbrace în Christos.

D. Wieder a trecut de curând la creştinism fiind botezat de părintele Ioan Mihălcescu, vicarul sfintei Patriarhii.

COLŢURI DE CREMENE

— sau stihurile lui Nicolae Ancuţa Rădoi către vărul Ion —

LI

NEVOLNIC

Munca ta, vere, muncă de rob,
Cine-a ursit-o cu suflet păgân :
Să rodească bunătăţile toate
Iar altul să fie mâncău şi stăpân?

Uite struguri, uite tot felul
De mirodenii şi de minuni..
Dece rabzi, când fără dreptate
Le mănâncă porcii cu perciuni?

LII

SALAHORI

Cu tine şi toţi de-a 'mpreună
Ne ducem blestemul pe schele ;
Ne sbatem şi ziua şi noaptea
Să facem frumoase castele.

Pe urmă când totul e gata,
Când casa ajunge la chee,
Rămânem pe-afară... că 'ntrânsa
Jidanii au dreptul să stee !

LIII

CA BOUL

E bun pentru muncă Rumânul
Şi boul e bun pentru muncă,
Ei singuri frământă pământul
C'au umerii tari ca de stâncă !

Şi rabdă poveri de-opotrivă,
Niciunul din ei nu mai strigă ;
Rumânul îsi stie dreptatea :
Să n'aibe decât mămăligă !

Nicolae Ancuta Rădoi

„NAŢIONALISMUL CONSTRUCTIV"

CARTEA DE MASIVA GANDIRE A

D-lui POMPILIU NICOLAU

Profesor la şcoala politechnică din Timişoara

va ieşi în curând de sub tipar

PRIETENUL GIB

Iată, la 19 Octombrie, se împlinește un an de când a murit Gib Mihăescu, acest mare scriitor pe care am vrut atâta să-l cunosc, iar acum aș dori mai mult aceasta pentrucă știu că nu se mai poate. Sunt totuși clipe când îi am chipul dinainte, limpede, când îl văd zâmbindu-mi ca unui prieten vechiu și atunci uit cu desăvârșire că pe bietul Gib eu nu l'am văzut niciodată. Și el nu mi-e singurul prieten de felul acesta, pentrucă sunt mulți morți pe care-i țin aproape, lângă căldura inimii, alături de amintirile adevărate care nu sunt întotdeauna și cele mai dragi. Iată de pildă Baudelaire a trecut

„Dans les rangs bienheureux des saintes légions",

unde era atât de sigur că va fi primit, cu aproape jumătate de veac înaintea venirii mele pe lume și totuși fruntea lui boltită ca o cupolă de visuri și suferințe, o văd uneori rezemată în palmă la aceiași masă cu mine, strălucind mată și vie sub lumina mică a lămpii. Iar mâna lui uscată și rece — nu se poate să fi fost altfel — o simt câteodată în mâna mea ca o timidă îmbărbătare, ca un semn de binefăcătoare prietenie. Poeții nu sunt oameni pentrucă ei nu mor niciodată, iar moartea e un privilegiu atât de omenesc! Versurile lor dăltuesc pentru fiecare suflet chipul unei veșnicii, care e chipul lor cel nemuritor chiar dacă nu e cel adevărat. Atâta vreme cât un om, un singur om — și nu se poate să fie ultimul — își amintește o frântură de poem, stihuitorul ei nu a murit fiindcă poemul acesta este el însuși, iar viața poetului nu e în trupul care se supune legilor firii ci în versurile care le înfruntă și le învinge.

Gib Mihăescu a fost un poet fără să fi scris poesii, deaceia cu siguranță, ne leagă o atât de trainică prietenie. Marele lui poem, primul îndemn către sufletul lui, RUSOAICA, mi-a căzut subt ochi într'o vacanță pe malul mării, acolo unde totul te cere subjugat și unde orișice lectură înseamnă o trădare. Oriunde te-ai ascunde, marea te cheamă mereu, o simți mereu aproape ca un nepoftit musafir, ca ochiul acela neîndurat din poema lui Victor Hugo, care chinuia conștiința vinovată a lui Cain. De aceia o vacanță maritimă e întotdeauna o întoarcere înapoi, către copilărie sau către primitivism, adică pur și simplu o trezire a animalului din noi. Niciodată n'am reușit acolo să scriu măcar un rând, să citesc o carte, să-mi concentrez gândul în sfârșit. Aveam dinainte-mi o gamă întreagă de albastru și în urechi un huet neîncetat, chiar când valurile nu se izbeau în țărmuri. Noțiunea de mare devine acolo o realitate care te integrează, te face să participi la viața ei. Cred că prima formă de colectivism uman s'a născut undeva, pe o margine de golf arcuită ca un curcubeu.

Și totuși acolo am citit Rusoaica și l'am îndrăgit pe Gib Mihăescu. Pentrucă prietenia e mai presus de orice constrângere și de orice voință, chiar mai presus decât chemarea fără scăpare a mării. Altfel nu pot înțelege cum de am reușit să-mi ferec atenția între pagini și mai ales cum de am reușit să o țin ferecată până la sfârșit. Mi-a trebuit nu o tărie pe care acolo n'am avut-o niciodată, ci o stăpânire mai puternică decât albastrul mișcător din apropiere. Locotenentul Ragaiac căuta o Rusoaică, eu, nu căutam nimic fiindcă nu puteam căuta nimic și amândoi l'am găsit pe Gib. Cel dintâi pentru a păși în veșnicie, eu, pentru a întâlni prietenia cea mai sinceră a vieții mele, cea mai sinceră pentrucă cea mai desprinsă de omenesc. Când am sfârșit cartea, țin minte că m'am bucurat ca în fața unei descoperiri ce-mi aparținea. Acest minunat poem de dragoste, sfâșiat de doruri neîmplinite, străbătut de pasiuni aprinse ca niște torțe uriașe, atmosfera de straniu și nesiguranță care înfășură existența eroilor, m'a sguduit ca o participare la desfășurarea dramei. Clocotește într'adevăr o dramă între paginile acelea arzânde, unde un condeiu neîntrecut creează oameni vii și inteligenți, așa cum îi modelează locurile de severă selecțiune ale unei fruntarii mereu amenințată de primejdii fără număr. Patimile sunt mai mari, pentrucă viața e mai puțin sigură ca în alte părți și deci mai prețuită. Savuroasa adiere de aventură și mister care plutește printre rândurile cărții, ca un cadru prielnic desfășurării precipitate a evenimentelor, înlesnește mișcarea degajată a personagiilor, care umblă toți pe vârfurile de ace ale unor sensibilități și inteligențe deosebite. Eroii romanelor lui Gib Mihăescu sunt toți așa, dela Ragaiac și Mihnea Bălatu, până la Mihail Aspru; ei sunt întruchipările de viguroasă bărbăție ale omului modern, care știe să învingă și să supună existența. Viața pentru ei e un cal sălbatec pe care -l poți călări numai dacă știi să-l ții strâns în frâu. Mihnea Bălatu e un învingător? S'au spus atâtea lucruri rele despre sfârșitul acestei cărți care se cheamă „Zilele și nopțile unui student întârziat", s'a ponegrit mai ales tristețea sfârșitului contrastând atât de izbitor cu întreg cuprinsul romanului, animat de tinerească sburdălnicie a unui student care găsea că Bucureștii ascund ispite mai plăcute decât examenele Facultății de Drept. Mi se pare totuși că Mihnea Bălatu nu putea să sfârșească altfel peregrinările lui, nu putea să intre altfel în viața adevărată care înseamnă muncă și griji, dar e în același timp un scop, decât încercând o tragedie pe cont propriu, care să-l smulgă din parodia oricât de interesantă a unei studenții fără sfârșit. Mihnea rămâne un învingător fără voe și un fericit fără să o știe, fiindcă își închipue oricine unde l'ar fi dus felul de viață în care se înfundase. El învinge inconștient, pe când Mihail Aspru din „Donna Alba" vrea să învingă și știe pentruce luptă. Împlinirea visului său e încununarea unor sforțări supraomenești pe care și le-a impus pentru a cuceri femeia, aceiași femeie pe care locotenentul Ragaiac o căuta zadarnic, fiindcă râvnea o himeră. Lupta lui Ragaiac e o veșnică izbândă și o veșnică înfrângere în același timp, pentrucă fiecare femeie frumoasă îi cedează și în nici una nu consimte să-și recunoască Rusoaica. De aci sbuciumul lui fără sfârșit în căutarea unui ideal care-i scapă mereu printre degete.

Femeile lui Gib Mihăescu închid toate, umbre de taină. E ceiace le face frumusețea, ca un voal accentuând ascunzișuri de abia bănuit farmec. Ele sunt croite pe măsura oamenilor ce le doresc, frumoase și inteligente, tipuri de feminitate ideală, sau de turburătoare sensualitate care nu evadează niciodată dincolo de tărâmul artei. „Ceiace-i frumos nu poate fi imoral" spunea Oscar Wilde, iar opera lui Gib nu poate primi invectiva de pornografică pentrucă arta lui copleșește orice încercare de defăimare. Pornografia este un procedeu sigur al celor fără talent, o strălucitoare perdea ascunzând aridități hidoase, care mai de vreme ori mai târziu, cedează timpului, acest grozav dușman al mediocrității poleite. Dela Zola până la D. H. Lawrence și dela Dekobra ori Pitigrilli până la... Ion Călugăru sau F. Aderca, soarta nu s'a arătat mai miloasă. Gloria de mucava a pornografiei s'a prăbușit fără sgomot, iremediabil, ca un castel de nisip pe care valurile îl moaie și-l dărâmă îndată ce-l ating.

Se poate alătura opera lui Gib Mihăescu celor de negustorași literari care scriu porcării ca să-și umfle buzunarele exploatând gustul dubios al unui public în căutare de senzații?

Cine poate răspunde afirmativ? Mi se pare inutilă orișice apărare. „Rusoaica" va înfrunta vremea, ca o bijuterie, pe care vechimea o va lustrui mereu, făcând-o mai frumoasă cu cât vor trece anii peste ea.

Picură burlanele afară, aud toamna mângâind ferestrele și noaptea rece o simt în jur, apăsătoare. Prietenul Gib a murit într'o toamnă asemenea, poate într'o noapte asemenea, prea de vreme și totuși mare cât nemurirea cărților lui. Toamna e anotimpul morții și al melancoliilor fără pricină, e însă, ca acum, prilejul unei triste aniversări. Un an a trecut peste noi, un an a trecut dela o moarte pe care nimeni nu o aștepta. Dar despre ce moarte e vorba, când prietenul Gib scrie lângă mine romanul unei alte Rusoaice? Nu, Gib Mihăescu nu a murit și nici nu poate muri. El nu e un om, ci un creator care are întotdeauna ceva nou de spus. Și cine poate crede că Gib a tăcut?

Vintilă Horia

Eu am trăit *)

De besna ta, o moarte, nu mă tem,
Eu am trăit —
Și știu că va să vii. Deci, nu te chem.

Că dacă Domnul m'a deosebit
Din marea umilință populară,
A fost ca mai adânc s'o simt:
[eu am trăit.

Cu sete de albine-am adunat
Nectarul din grădinile femeii,
Dar mierea dragostei m'a 'nveninat.

M'am împărțit prietenilor mei
In clipele de aur și de scrum
Prin mine să-i îmbun și cu prin ei.

Și 'n sus, pe drumul fără căpătâiu,
Prin colți de stâncă pașii mei călcară
Și-avui ades prăpăstii sub călcâiu.

Și trăsnetul mi-a doborât înnalții
Stejari ai năzuinții,
Dar din nădejdea mea sbucniră alții.

In viață crezul meu e ca un stein:
Oricât de greu ciocanul sorții cade
Nu-l sfarmă, ci doar scapără scântei.

Când ce clădeam s'a dărâmat,
[am reclădit;
N'am izbândit ca Meșterul Manole,
Dar am zidit mereu: eu am trăit.

Și-ades, plătit cu trude sângerii,
Tot cerul l-am răsfrânt
In iezere de limpezi bucurii.

De besna ta, o moarte, nu mă tem,
Eu am trăit —
Și știu că va să vii. Deci, nu te chem.

Tu, — paraclisierul năimit
Ce stinge candelabrele 'n altare
Când liturghia vieții s'a sfârșit,

Eu am trăit.

Nichifor Crainic

*) Din Țara de peste veac.

DEFINIRE IN RIDICOL

Deobiceiu, în sensul larg și curent, a defini înseamnă a preciza. A determina poziția și felul unei existențe. Prin definire se măsoară, se află dimensiuni. Eu nu cred că un lucru fără dimensiuni poate fi definibil. Și nici identificabil.

Lucrurile se arată exact așa, oriunde și în orice univers. Chiar și în celelalte galaxii, și mai mult chiar și în politică. Decâteori în politică nu se pun cele mai extraordinare eforturi pentru definire, și numai pentru definire. Orice lucru și orice existență are vrerea ei de-a fi într'un fel. De-a fi ceva determinat. Și colectivul politic este un fel de existență — o existență aparte, în felul ei — și întotdeauna el vrea să fie cumva. Altfel nu se poate. Chiar dacă ar sta pe loc ar fi cumva, căci altfel n'ar exista. Așa a fost decând există aducerea aminte. In ruinile crude ale memoriei așa stă scris. Așa va fi și deaci înainte. Altcum nu se poate. Căci viața se vrea în efort. In entuziasm. Tot ce este ușor, pentru viață, înseamnă prea puțin, aproape deloc. Delicîul de-a trăi se află în efort. In senzații brutale. Așa a fost și primul început al creației; ieșirea din imobilitate, mișcarea.

Dar nu toate merg la fel și nu toate mersurile pot fi bune. Sunt fenomene mânate numai de prostie. Și mai ales în poitică; chiar exclusiv în politică. Intre ele sunt deosebiri, deosebiri nu tocmai greu de observat.

In toată geometria politicei contemporane se simte cutremure, niște orientări esențial nervoase. De multe ori istoria politică a fost prea nervoasă, aproape nebună. Și într'un fel oarecare, nici astăzi nu este altfel. Și mai ales la noi.

Fața actuală a politicei noastre, sau mai bine zis, a gândirii noastre politice este destul de netedă. Netedă în sensul că se poate înțelege destul de ușor. Și tot în sensul acesta, felul gândirii noastre politice este destul de clar. Unii, după cum cred sau după cum sunt obligați să creadă, merg spre „dreapta" sau merg spre „stânga". Cineva spunea undeva, că denumirea de „dreapta" și de „stânga" nu este tocmai potrivită. Este mai mult un fel de-a vorbi sau un fel de abuz al rațiunii. Indiferent în cazul acesta, o împărțire sau o denumire oarecare nu schimbă întru nimic o stare de lucruri. Fapt cert este că în politica noastră de astăzi sunt două drumuri. Unii mai spun că mai este un drum, anume drumul de „centru". Probabil c'o fi și acesta, dar structural vorbind, nimeni nu merge pe el. Cine mai este astăzi „de centru" prin structură? Adică cine mai este „de centru" fiindcă așa vede el prin modul lui interior de-a fi? De centru sunt unele fapte, sunt și unele aparente de oameni, dar nu sunt structuri politice, atunci nu se poate vorbi de-o poziție „de centru" în durată. Căci în durată nu trăiesc decât existente sturucturale. Dacă există totuși un centru fiindcă așa arată unele întâmplări există numai un centru de circumstanță. Un centru de moment, și istoric vorbind, înafară de timp. Bunăoară cei „de dreapta" — și ne gândim la oamenii serioși „de dreapta" — merg așa cum merg fiindcă așa vor flăcările lor de suflet. La fel și cei serioși „de stânga". Cei așa ziși „de centru" stau într'un crunt improvizorat, spațial vorbind, în neant. Adică în negație. Ei trăesc fără efort. Nici n'au nevoie nici cel puțin de efortul de-a sta pe loc. In felul acesta sunt chiar contra vieții; oamenii ne-existenții. Ei merg înapoi; nu înapoi către preistorie, ci prin viață merg înapoi către moarte. Infelegem prin moarte, moartea istoriei.

Și în sensul acesta mai interesantă, tipic de interesantă, pare orientarea tristului dascăl dela Topoloveni.

In România știe aproape toată lumea, și știu aproape și studentele dela educația fizică, că acolo la Topoloveni e un flăcău pre nume Mihalache Ion, om nu mare de statură și nici prea inteligent. Dar om care merge pe picioare așa cum merge oricare alt animal din oricare altă specie. Și acest Mihalache Ion are un fel de-a gândi mult altfel de cum gândesc cei buni în România. El vrea să se definească politic. Dar o definire în politică este cu totul altceva decât o definire în matematica superioară. O definire politică este altfel și chiar trebue să fie altfel. Aci întotdeauna trebue să te așezi pe un spațiu real, pe o lume real existentă. Dacă faci altfel, te definești în vid, și nu te mai definești politic. Cu alte cuvinte, nu te mai cuprinde durata politică. Nu mai trăești politic. Căci durata politică este numai în funcție de spațiul pe care te afli. Definirea politică se integrează în axiomatica definirii spațiului pe care te afli. Altfel sunt lucrurile în matematică. Aci, a defini înseamnă a găsi un număr, o măsură, sau chiar o ordine de măsură. Teoriile moderne ale măsurii și integrației sunt în relație strânsă cu teoriile dimensiunii. Toate se bazează pe axiomatica spațiului. In unele cazuri, nu întotdeauna, căci demulteori în matematica modernă superioară, dimensiunea se definește în spațiul abstract, fără niciun sistem de coordonate. Cu astea nu ne gândim deloc să acuzăm pe domnul Mihalache Ion, că ar cunoaște cumva teoriile moderne ale dimensiunii matematice. Nu deloc. In școlile primare — întrucât ne mai aducem aminte — nu se predau și nici nu s'au predat asifel de lucruri.

Dar vrem să spunem un lucru; anume că în politică, spațiul real de istorică definire este numai poporul, națiunea. Și veșnic în anii istoriei au rezistat numai statele care au plecat numai dela axioma puterii naționale. Și totuși domnul Mihalache Ion nu vede deloc așa. El vrea să rezolve lucrurile numai prin analiză matematică, și în special numai prin integrare.

Domnule, fii serios. A te rupe din locurile în care te potrivești, asta înseamnă a fugi din ordine spre haos. Sălbătăcie de cascadă. Definire în neant. Ambiție de-a suci istoria. Dar istoria decâteori s'a sucit deatâteaori istoria iarăși a venit la linia ei. Și popoarele nu se pot abate niciodată prea mult dela linia lor. Fii deci nițel filosof și resemnează-te. Căci oricâte eforturi ai face și chiar dacă ai muri de ridicol, nu vei putea totuși rupe o rază de destin.

Sunt oameni pentru unele vremuri născuți numai dintr'o întâmplătoare eroare cosmică; oamenii acestia nu pot gândi ca vremea lor, și decâteori încearcă o definire politică, deatâteaori au un sfârșit trist, acela că se definesc în ridicol.

Axente Sever Popovici

Despre lapidările necesare

Cât de ciudată este soarta gazetarului! Prins în păienjenișul faptului cotidian, în câlții mărunțișurilor șterse, obscure, disociate — dar nu mai puțin vii, omenești — violentat de număr și cantitate, silit să le noteze inaderent și tahigrafic, el nu le poate identifica reliefurile proprii, nici ajunge în piscul perspectivei globale, asociative, concluzionare. Mijlocește să curgă în clepsidra gazetei tot nisipul mărunt al faptului de fiece zi.

Este rostul revistei săptămânale de a determina perspective, asocieri, finalizări ori analize spectrale.

Și cu acestea intrăm pe poarta mare a subiectului nostru.

Mai deunăzi gazetele ne-au dăruit, sgârcit, câțiva stropi mărunți de noutate:

Imediat ce s'a aflat despre devalorizarea francului francez, secundată automat de cel elvețian, multe persoane, printre care și cunoscuți oameni politici, au luat drumul Elveției. Scurt și concis.

Deabia s'a aflat despre „alinierea" d-lui Blum, că un impozant lot de valahi, printre care un bogat buchet de foste și viitoare excelențe, a pornit în îngrijorat exod spre Elveția-felix să-și cerceteze cursurile primejduite de rugina devalorizării. Câteva sute (sau mai multe) de „români" au sărăcit la un moment dat; nu de tot: doar cu o treime. Și numai decât, cutremurați de acelaș fior neastâmpărat al aurului, tot atâtea pelerinagii spre acest nou și nostalgic Eldorado. (Ar fi de meditat asupra ciudatului destin al Elveției: Cel mai singular caz de decadență în viața europeană.

Deoparte piscurile eroismului și aventurii: Wilhelm Tell, Calvin, Zwingli; de alta mlaștinile burgheze: neutralitatea, Geneva, renumitele depozite bancare).

Vor zice mulți: poate că au dreptate: au plecat oamenii să-și pună în siguranță averile; nimic mai firesc.

Așa ar fi dacă am privi lucrurile insensibili și detașați, împrumutând optica minciunilor burgheze. Dar nu astfel vede lucrurile tânăra generație.

Cu sufletul însângerat în măceșii tuturor îndoelilor creiatoare, ea și-a deschis cale largă și luminoasă spre culmile reînvierii de mâine. In marea ei înfrigurare, în locul pasiunilor inferioare, arse pe rugul purificărilor intime, și-a botezat sufletul în pulbere stelară. Nu generația tânără, căreia îi repugnă organic calea de avere a mediocrității și platitudinii (Apocalipsă), metoda jumătăților de măsură, va putea fi acuzată de consimțirea unor compromisuri legate de astfel de interpretări.

Vedem aici, în cea mai dureroasă dintre ipostazele sub care apare pretutindeni, mentalitatea democratică, liberalistă și burgheză în hâda ei golciune.

Mentalitate odios materialistă, căci idolul ei este banul, care n'are miros, nici patrie. Non olet capătă semnificație planetară și amploare de lozincă. Efluviile miraculoase ale aurului pun în mișcare, prin puteri de vrajă, ca într'un fascinant basm medieval, întreg angrenajul cosmic. Este mentalitatea aceasta a internaționalismului economic, ai cărui profitori, regizorii din umbră ai fluctuațiilor permanente ale „capitalurilor anonime și vagabonde", îi știm noi cine sunt. Bani câștigați aici în țară — Dumnezeu știe cum — storși din rodnicia acestui pământ și prin sudoarea poporului acestuia, sunt duși peste graniță și înrolați în marea armată a capitalurilor „anonime și vagabonde". Economia națională e sărăcită serios; țara suferă de foame și de mizerie; restriștea basarabeană și moțească e insolată copios cu festinurile promisiunilor irealizabile.

Totuș, nimeni n'a spus o vorbă: aceiași conjurație ocultă a vițelului de aur, mână în mână cu liberalul „laissez faire, laissez passer" au făcut ca lucrurile să dăinuiască astfel.

Când, acum câteva decenii, misticul și vizionarul Léon Bloy ridică mănușa ofensivei împotriva spiritului burghez, glasul lui a răsunat violent, leonin, dar ecoul lui a fost înghițit de pustiu.

Filipicele lui din „Exégèse des lieux communs", în care divulgă toată abominabila ipocrizie a truismelor filistine, a acelor miloase „locuri comune", își păstrează și astăzi deplina lor valabilitate.

Elvețienii noștri au sărăcit cu o treime: câteva biete miliarde. Țara românească nu pierde nimic deocamdată; ceiace se pierde acum era de mult pierdut pentru ea. Nu știu cum, dar satisfacția asta, destul de târzie de altfel, ne face să jubilăm satanic; și justificat, legitim. Dar asta nu-i decât surogatul platonic al răzbunării noastre.

Știm să răbdăm. Obrajii românești au fost pălmuiți de atâtea ori fără ca ofensele să fie șterse decât prin oftat și sudalmă. Răbdarea noastră proverbială ne-a adus o aureolă de reputată cumințenie și resemnare blajină. Se întâmplă totuș de ne vine câteodată gust aspru de sânge și dor să încordăm brațul și să lovim năprasnic în tot ce jicnește mai acut simțul mândriei noastre. Nu știu ce barbar duh din adâncuri ne tulbură atunci apele calme ale sufletului, ce vulcanic impuls pregătește marea isbucnire. Isbucnirile acestea de văpae nu sunt multe; dar în deslănțuirea lor admirabil de virilă, toate slăbiciunile lașe de altădată au fost înecate în lavă. Ei bine, democrația românească actuală, hălăduind într'o mirifică Arcadie a iresponsabilității, prin ofensele aduse în atâtea rânduri demnității noastre elementare, propagă inconștient cele mai singulare îndemnuri la violență. Conduita democratică (cazul „elvețienilor") ne invită, pur și simplu, la violență; justifică și legitimează pe cea mai violentă dintre atitudinile noastre.

Trebue să se știe că tot ceiace sfidează mizeria românească este un atentat la răbdarea noastră. Am râvnit, pentru satisfacerea legitimei noastre răsbunări, iureșul barbar al lapidărilor publice — expeditiv și fără cruțare. Terapeutica violenții ușurează obida și descătușează umilințele prea răbdate. Toți profeții mincinoși, transfigurați în extazul misticei bancare, să fie divulgați oprobiului public cu cea mai fanatică intoleranță, și purificați de zgură și rugină în marile, necesarele lapidări. Iar talanga ex-viitoarelor excelențe, strigată la răscruci, să fie înfărcuită în cea mai izolată leprozerie morală, ori măcar să li se lege câte o talangă de gât, ca la leproșii din Evul Mediu. Nu de altceva, dar să stea ceva mai departe de visteriile publice.

Sfarmă-piatră, voinicul ce trăește în ozonul alpin și proaspăt de pe creste — după ce, luminând în besne, a speriat pe toți liliecii hrubelor masonice — poate și acum, îmmăcat în cuget, să arunce prima piatră a răbdării ultragiate, o stâncă.

Horia Nitulescu

Note, polemici, înfierări

Un comunicat mincinos

Silită de articolul „Eliminarea mea", din numărul trecut al acestei reviste, conducerea partidului național-creștin a publicat, in sfârșit, in oficioasele sale următorul comunicat:

„D. Nichifor Crainic publică in revista „Sfarmă Piatră" un articol arătând că se socotește eliminat din partidul național-creștin. Adevărul e că niciodată nu s'a luat o asemenea măsură împotriva d-lui Nichifor Crainic, ci d. Nichifor Crainic s'a situat singur in afară de cadrele partidului național-creștin.

Ca urmare, conducerea organizației din județul Făgăraș, a fost încredințată d-lui deputat Ilie Floașiu".

Cu alte cuvinte, m'am eliminat singur dintr'o organizație concepută și realizată in cea mai mare parte de mine, cu un program din care o treime imi aparține, plus o regulă de incadrare făcută tot de mine.

Cum m'am eliminat? Luptând din răsputeri timp de un an de zile impotriva fuziunii cu d. Vaida, fiindcă d. Vaida neadmițând in nici un caz programul pe care au jurat A. C. Cuza și Octavian Goga, fuziunea dorită de ei și refuzată statornic de d. Vaida, nu s'ar fi putut face decât cu sacrificarea acestui program, și, deci, cu călcarea solemnului jurământ!

Colecția lui „Sfarmă Piatră" stă dovadă.

Astăzi, când s'au convins că d. Vaida le intoarce spatele, afișează acțiunea pe cont propriu. Dar eu, care singur am avut dreptate, cum m'am eliminat din partid? Arătând cât de nesigură de sine a fost conducerea lui? Bizară mentalitate: a le apăra programul, jurământul și o linie de minimală demnitate inseamnă pentru d-nii A. C. Cuza și Octavian Goga... a te elimina singur din partid!

Dar ne pierdem vremea discutând zadarnic. Căci nu e acesta miezul chestiunii. Miezul chestiunii e jurământul călcat odată cu schimbarea conducerii lăncierilor. Dece n'au șefii partidului curajul să lămurească această chestiune penibilă pentru dânșii? Ea a distrus baza morală a organizației, care stă acum pe un sperjur. Acolo e cauza eliminării mele, pe care A. C. Cuza și Octavian Goga au hotărît-o in împrejurările povestite de mine, fără să fi avut curajul s'o publice.

Situația o recunosc singuri in ultima frază a comunicatului lor, fără să vrea. Ce rămăsesem eu in partid? Șeful județului Făgăraș! Așa spune actul constitutiv, jurat in Mitropolie? In realitate, eu am renunțat la Făgăraș încă dela sfârșitul lunei Maiu, anunțând pe d. Goga să-și numească alt șef. „Inlocuirea de acum, prezentată ca o consecință a articolului meu din „Sfarmă Piatră" e o simplă minciună ca tot comunicatul.

Nichifor Crainic

Ilie...

Ilie Rădulescu ne înjură in gazeta lui.

Ilie Rădulescu ne-a mai înjurat și altădată.

Lui Ilie Rădulescu nu-i dăm niciun răspuns.

Abonamente la

„Sfarmă - Piatră"

Lei 300 pe an, 175 pe 6 luni

Alături de Nichifor Crainic

D. prof. Pompiliu Nicolau dela Școala Politechnică din Timișoara a trimis d-lui prof. Nichifor Crainic următoarea scrisoare:

IUBITE D-LE CRAINIC,

Am luat cunoștință de eliminarea d-tale din partidul național-creștin, cu multă surprindere și am urmărit procedura adoptată pentru efectuarea ei, cu o dureroasă strângere de inimă.

Faptele, in sine, sunt mult prea grave și au un caracter de prea mult sistem, pentru a nu-mi fi îngăduit să reacționez așa cum se cuvine față de tristele stări de lucruri din lagărul partidului național-creștin desvăluite prin eliminarea d-tale.

Ai fost mândria și orgoliul partidului, pe care de altfel, d-ta l-ai conceput și l-ai realizat. I-ai fost devotat ca nimeni altul.

Ai muncit, la prosperitatea lui, zi și noapte. Ți-ai iubit șefii și colaboratorii, ca cel mai bun dintre cei mai buni membri ai partidului.

Fruntaș între fruntași, nici un sacrificiu nu ți-a fost prea greu pentru triumful ideilor și convingerilor politicei naționaliste.

Dela un cap la altul al țărei ai sădit credințe; ai creiat impulsuri și ai organizat curajul. Ai purtat nestins de nimic și de nimeni flacările speranțelor pentru zilele mai bune de mâine.

Tinerii ca și vârstnicii, intelectualii ca și lucrătorii ți-au urmărit scrisul cuvânt cu cuvânt și ți-au sorbit cuvintele luminoase și insuflețite ori de câte ori au avut posibilitatea să te audă.

Ce ai fi putut face mai mult?

Ce ar fi putut face mai mult ori care dintre partizanii și șefii acestui partid și național și creștin.

Și totuși ai fost bârfit, ai fost înjurat, ai fost boicotat, fățiș și oblic.

Și dacă, cel puțin, vrăjmașii și adversarii ar fi făcut-o!

Ai fost, însfârșit, eliminat!

Pentru ce? Cum și cine ar putea justifica vreodată această atitudine și procedură adoptată față de d-ta?

Ce lucruri triste!

Cele petrecute in lagărul partidului național-creștin, unde cele mai de valoare elemente sunt eliminate, pe față sau ocolit, dau justa măsură a nenumăratelor cauze de insuccese ale politicei naționale.

Nimic dar extraordinar, dacă in asemenea împrejurări, problemele națiunei noastre, nu vor putea căpăta soluționările necesare.

Iubite domnule Crainic. Eu te urmez. Zilele bune de mâine se anunță.

Politica națională are nevoe de oameni; are nevoe de îndrumare.

Strângându-ți d-tale mâna, de bun sosit, transmit de plecare celor buni și trebnici pe cari îi las, îmbărbătarea mea frățească odată cu urările pentru zilele bune când va trebui să fim cu toții laolaltă pentru biruința comună.

Cu afectoasă prietenie

Pompiliu Nicolau

Profesor la Școala Politechnică d'n Timișoara

12 Octombrie 1936

D. Slama și francmasoneria

Invitat din nou de *„Sfarmă Piatră"* să-și clarifice situația față de lojile masonice, d. av. George Slama, fruntaș al partidului liberal-georgist, ne trimite următoarea scrisoare:

STIMATE D-LE GREGORIAN,

Țin să vă mulțumesc pentru informațiunea apărută in revista „Sfarmă Piatră", prin care afirmați că, d. procuror Benedict Stoenescu ar fi arătat cu ocazia procesului Chiiei că, eu sunt mason.

N'am fost față la desvoltarea rechizitoriului, astfel că n'am putut până azi arăta la rându-mi că, d. procuror Benedict Stoenescu a fost greșit informat. Nimic nou n'a intervenit decând v'am trimis scrisoarea, pe care ați binevoit a o publica și prin care am ținut a se ști dece nu sunt mason.

Calificarea d-lui procuror Benedict Stoenescu, rău informat in această privință, nu-mi poate conferi acest titlu.

Am fost propus ca martor in acest proces nu ca frate mason, ci ca prieten personal de multă vreme.

Cu cele mai alese sentimente și vii mulțumiri.

Numerus malahicus

Frontul românesc din Capitală anunță pentru luna Noembrie o conferință despre „Robia industriei lemnului românesc".

Vaidiștii trebue să fie foarte bine documentați in această materie, fiindcă un fruntaș al lor — d. V. V. Tilea — este de mulți ani tovarăș in exploatările forestiere cu Vermes, Kemeny și Spolter...

Cum judecă lumea naționalistă eliminarea d-lui Nichifor Crainic din partidul naț.-creștin

In legătură cu eliminarea d-lui prof. Nichifor Crainic din fruntea **partidului național-creștin, ziarul** naționalist „Românizarea" scrie următoarele:

„Fostul director al „Calendarului", abilul mânuitor de condei și omul de caracter și credință care este necontestat d. Nichifor Crainic suferă mucenicia unei lovituri politice, pe care nu a meritat-o. Cine cunoaște împrejurările cari au determinat fuziunea Gogo-Cuzistă, poate aprecia înaltele merite și succesul actului fuziunei, cari deopotrivă se datoresc acestui apostol al naționalismului, azi pus la index, ba chiar exclus din partidul național-creștin!

Animator al unei credințe naționaliste, ce constitue însuși pivotul activității sale intelectuale, dezbrăcat de nota stridentă a unui antisemitism ieftin, speculat de toți proștii și semidocții, îndrumătorul tinerei generații pe calea renașterei spirituale prin revoluția in cuget și gândire, Crainic rămâne inscris in cartea naționalismului românesc ca o figură, ca un ctitor, ca un creator, ca un îndrumător idealist in bezna naționalistă, in care s'au refugiat atâția ratați politici, atâția speculatori ai sensibilității publice.

Regretăm, pentru partidul național-creștin, in care avem atâția prieteni, nesocotirea unei valori atât de reale".

Malentendu...

Un cititor indignat care semnează „un valachist" ne trimite „Voința țării" gazeta frontului românesc din Capitală și ne atrage atenția cu creionul roșu dintr'o cuvântare recentă a d-lui C. Anghelescu:

„Am mai spus-o și o repet: noi nu suntem antisemiți".

Mulțumim d-lui valachist pentru serviciul ce ne-a făcut trimițându-ne la redacție foaia d-lui Anghelescu. O aveam și noi. Pasagiul de mai sus il cunoșteam deasemenea și noi. N'am vrut însă să-l mai comentăm, fiindcă era, il asigurăm, un lucru inutil. Toată lumea luminată știe că frontul românesc nu este organizație antisemită. D. Vaida, însuși, a spus și a repetat pretutindeni in țară că el nu e antisemit, ba chiar a ținut să desmintă prin fapte calomnia, invitând cu o dulce naivitate pe evrei „să se incadreze in falanga valachă alături de domnii studenți creștini".

Este, însă, adevărat că in țară sunt mulți oameni sinceri și naivi care speră, totuși, că militând in organizațiile vaidiste, militează in antisemitism. Ei își închipue, bunăoară, că d. Alexandru Vaida, când poftește pe evrei să se lege frați de cruce cu studenții face ștrengărește cu ochiul...

Aici e, ni se pare, drama cititorului nostru valachist. El crede in ceeace nici prin gând nu le trece conducătorilor frontului românesc. El crede că numerus valahicus e un numerus antisemit. Dar tot aici este deopotrivă și drama d-lui Vaida și a celorlalți fruntași vaidiști. Aceștia, când s'au rupt de partidul național-țărănesc și au pornit-o spre dreapta au făcut un calcul. Ei și-au zis: o luăm pe panta aceasta și ne vom opri unde ne convine.

Ce s'a intâmplat însă?

Conducătorii valachiști in cap cu d. Vaida cârmind spre naționalism, s'au oprit ei, este adevărat, unde le-a venit bine, dar mișcarea i-a depășit.

Ei au cantonat la mijlocul drumului intre democrație și naționalism, unde e și steagul tricolor dar de unde nici consiliul de administrație evreesc nu lipsește. Mișcarea, însă, a trecut peste ei și a luat pe neorute caracterul unei expediții antisemite.

Firește că lucru acesta n'a convenit d-lui Vaida. De aceea el a fost nevoit in ultima vreme s'o lase mai incet.

De aceea el și d. Costică Anghelescu și ceilalți fruntași vaidiști sunt siliți să repete mereu că frontul românesc nu e un front antisemit.

Cu inima sângerândă de aprigă durere, in veci neconsolații: Marcel Cachin, Thorez, Marty, Gitton, Mirescu, Șmil Pauker, Flueraș, N. Lupu, Largo Cabalero, Azana, Passionaria, împreună cu rudele lor, vă vestesc că mult des-interesata, tâmpa și cu picior-scrisa fițuică

CUVANTUL LIBER

a sucombat in plină și roșie tinerețe, lăsând in urmă pe Idiotul nemângâiat împreună cu alți idioți mai mititei fără chenzină, — și vă roagă, cu mic cu mare, cu tineri și bătrâni, cu cățel și purcel, cu secere și cu coase, precum și niscaiva ciocane proletare, să luați parte la incinerarea ce va avea loc in closetul din gubernia Sărindarului.

Conform ultimei dorinți a repausatului „Scuipatul este oprit".

Anul II, Nr. 47 LEI 6 Joi 15 Octomvrie 1936

Sfarmă-piatră

PASIONARIILE SPANIOLE

— Cum ai făcut de ai capturat pe această teribilă milițiană ?
— I-am arătat o hârtie de zece pesetas și a venit singură...
(Marc'Aurelio)

Radio Barcelona s'a plâns că milițienii batalionului Karl Marx stau în cafenele în loc să meargă pe front.

— Bine, dar noi nu suntem mâna revoluției ! Noi suntem creerul...
(Kladderadatsch)

Guvernul din Madrid
(Die Brennessel)

Dreapta :

Casă de repaos sovietică
(Din revista sovietică Krokodil)

Marele maestru al răsboaelor civile.
(Der Stürmer)

Dreapta :

TRANSMISIUNE RADIOFONICA

— Oprește! S'a prins Madridul... ;
(Guerin Meschino)

TIPOGRAFIA ZIARULUI „UNIVERSUL", BUCUREȘTI, STRADA BREZOIANU, 23—25